

Emma Moloney ja Henni Piitulainen

”Koirat antaa aina rauhan ihmisille”

Koiran läsnäolon merkitys lastenkodissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

18.01.2022

Tekijät	Emma Moloney & Henni Piitulainen
Otsikko	"Koirat antaa aina rauhan ihmisille" – Koiran läsnäolon merkitys lastenkodissa
Sivumäärä	47 sivua + 5 liitettä
Aika	18.01.2022
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Ohjaaja	Lehtori Miia Ojanen
<p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoittaa koiran läsnäolon merkitystä lastenkodin asukkailla. Saimme yhteistyökumppaniksi lastenkodin, jossa koira-avusteista toimintaa oli toteutettu säännöllisesti kahden vuoden ajan. Toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä Familiar Palmukoti Kannelmäen kanssa. Palmukoti Kannelmäki on lastensuojelun sijaishuollon ympärivuorokautinen yksikkö, joka on osa Familiar Oy:n lapsi- ja perhepalveluja. Koira-avusteista työtä lastensuojelutyön kontekstissa on tutkittu niukasti, ja halusimme tutkia aiheita lastenkotityön näkökulmasta. Tavoitteemme oli tuottaa tietoa, jonka avulla Palmukoti Kannelmäen sekä muiden lastensuojeluyksiköiden työntekijät voisivat perehtyä koira-avusteiseen työhön ja sen merkitykseen lastensuojelussa. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, ja tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastatteluja. Teemoitimme haastattelut osallisuuden ja toiminnallisuuden ympärille ja käytimme apuna haastattelurunkoa, joka on työn liitteenä. Haastattelimme neljää Palmukoti Kannelmäen asukasta. Nauhoitimme haastattelut ja litteroimme ne tekstimuotoon analysointia varten. Haastatteluaineistosta muodostui lopulta viisi eri teemaa: suhde eläimiin, osallisuus, toiminnallisuus, koiran vaikutus tunne-elämään sekä koiran läsnäolon merkitys lastenkodissa. Teemat nivoutuvat joiltain osin vahvasti yhteen.</p> <p>Haastatteluaineistosta kävi ilmi, että osalle koiran läsnäolo oli merkinnyt paljon sekä herättänyt suuria tunteita, ja osalle koira on ollut ihan mukava lisä arkeen. Koiran läsnäolon koettiin helpottavan huonoa oloa ja yksinäisyyden tunnetta. Haastatteluista korostui ulkoilun merkitys lasten arjessa. Vastajaat kokivat, että koira kannustaa ulkoiluun ja se on mukavaa yhteistä tekemistä ohjaajan kanssa. Vastajaat kokivat saavansa osallistua koiran hoitoon niin halutessaan. Koiravierailujen toivottiin jatkuvan tulevaisuudessakin.</p> <p>Aineistosta nousi esiin merkittäviä omakohtaisia kokemuksia koiran läsnäolon merkityksestä. Lasten kokemukset puoltavat koira-avusteisen työskentelyn hyötyjä. Koira nähtiin merkityksellisenä lisänä lastenkodin arjessa. Jatkotutkimukselle on suuri tarve. Lisää tutkimustietoa kaivataan erityisesti koira-avusteisesta työskentelystä lastenkodissa, jotta koira-avusteista työskentelyä hyödynnettäisiin lastenkotityössä enemmän. Koira-avusteinen työskentely tarvitsee selkeät suuntaviivat työskentelyn toteuttamiselle.</p>	
Avainsanat	koira-avusteinen työskentely, eläinavusteinen työskentely, lastensuojelu, osallisuus, toiminnallisuus

Author	Emma Moloney & Henni Piitulainen
Title	The significance of a dog's presence in a children's home
Number of Pages	47 pages + 5 appendices
Date	29 December 2021
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Miia Ojanen, Lecturer
<p>The objective of our thesis was to examine the meaning of dog's presence to children living in residential care. We executed the thesis in cooperation with Palmukoti Kannelmäki Familiar, which has had dog visits for two years. Palmukoti Kannelmäki is a full-time child protection unit, and part of child protection services provided by a private company Familiar Ltd. There is very limited research about canine-assisted interventions in child protection services in Finland. We wanted to specifically examine canine-assisted interventions in the context of residential care. Our intention was to deliver information which the employees of Palmukoti Kannelmäki could use to learn about canine-assisted interventions in the context of child protection services. We conducted theme interviews as research method to acquire qualitative information about the subject. The interview themes revolved around involvement and functionality. We utilized an interview template which is attached as an appendix. Four residents of Palmukoti Kannelmäki were interviewed. The interviews were recorded and later transcribed into written form for analysis. Five themes emerged from the results: relationship with animals, involvement, functionality, effect of dog's presence on emotions and effect of dog's presence on the atmosphere of the residential home. The themes were partly strongly intertwined.</p> <p>The results showed that to some children, the presence of a dog was significant and sparked strong emotions in them, and to others, the presence of a dog was a nice addition to everyday life. The presence of a dog was experienced to reduce negative feelings and to help feel less lonely. In addition, the significance of going outside emerged from the interview results. The interviewees felt that the presence of a dog encouraged them to go outside. The interviewees mutually expressed their satisfaction of the possibility to participate in taking care of the dog and being involved. It appears that some interviewees experienced an increase in their functionality when the dog was present. To some interviewees the presence of the dog was not as meaningful. Nonetheless, almost all the interviewees expressed their wish for the dog visits to continue. The interviewees expressed very personal experiences about the significance of the presence of the dog.</p> <p>The results support the known benefits of canine-assisted interventions. There is a considerable demand for further examination of the topic. Additional information is needed especially about canine-assisted interventions in child protection services. With such further examination, canine-assisted interventions could be utilized much better.</p>	
Keywords	canine-assisted interventions, animal-assisted interventions, child protection services

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ihmisen ja koiran välinen suhde	3
2.1	Suhde koiraan nykyaikana	4
2.2	Human-Animal Bond	4
2.3	Koira ja vuorovaikutus	5
2.4	Koiran vaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen	6
3	Eläinavusteinen työskentely	8
3.1	Määritelmiä	9
3.1.1	Eläinavusteinen toiminta (AAA)	9
3.1.2	Eläinavusteinen terapia (AAT)	10
3.1.3	Eläinavusteinen opetus (AAP)	10
3.2	Eläinten oikeudet ja eettisyys	11
4	Lastensuojelu	13
4.1	Huostaanotto ja lastenkotityö	14
4.2	Koira-avusteinen työskentely lastenkotityössä	16
5	Teoreettiset lähtökohdat	18
5.1	Osallisuus	18
5.1.1	Osallisuus omassa elämässä	18
5.1.2	Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa	19
5.1.3	Osallisuus yhteisestä hyvästä	19
5.1.4	Osallisuus ja koira-avusteinen toiminta	20
5.2	Toiminnallisuus	21
5.3	Toiminnallinen hyvinvointi	22
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	23
7	Opinnäytetyön toteuttaminen	26
7.1	Kvalitatiivinen tutkimus	26
7.2	Teemahaastattelu	27
7.3	Haastattelutilanteet	27
7.4	Haastatteluaineiston analysointi	28
7.5	Luotettavuus ja pätevyys	29
8	Tulokset	31

8.1	Suhde eläimiin	31
8.2	Koiran vaikutus toiminnallisuuteen	32
8.3	Koiran vaikutus osallisuuteen	33
8.4	Koiran vaikutus tunne-elämään ja koiran läsnäolon merkitys	34
9	Johtopäätökset	39
9.1	Koiran läsnäolon merkitys	39
9.2	Koiran vaikutus osallisuuteen ja toiminnallisuuteen	41
10	Pohdinta	44
	Lähteet	48
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Tiedote lapsille	
	Liite 3. Tiedote vanhemmille	
	Liite 4. Suostumuslomake lapsille	
	Liite 5. Suostumuslomake vanhemmille	

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on koiran läsnäolon merkitys lastensuojelutyössä. Tässä työssä tarkastelemme koira-avusteista toimintaa, lastensuojelua ja niiden yhdistämistä. Haluamme tehdä näkyväksi matalan kynnyksen koira-avusteista toimintaa. Monissa lastensuojeluyksiköissä ohjaajat tuovat oman koiransa mukanaan töihin, ja koira on luonteva osa yksikön arkea. Lapset saavat hoitaa koira, ja se voi toimia rauhoittavana apuna esimerkiksi ristiriitatilanteissa. Ilmiö ansaitsisi näkyvyyttä, ja haluammekin omalla tutkimuksellamme tuoda esiin sen hyötyjä.

Koira-avusteisella toiminnalla tarkoitetaan laajasti asiakkaalle tai asiakkaille järjestettyjä hetkiä, joissa koira on läsnä. Koiravierailuilla pyritään motivointiin sekä kasvatuksellisiin tai hoidollisiin hyötyihin lisäten ihmisen hyvinvointia. Toiminta ei kuitenkaan ole tavoitteellista, eikä siihen vaadita koulutusta. Koiran ja ohjaajan tulee kuitenkin olla soveltuvia toimintaan. Vierailut perustuvat spontaaniuteen eikä toimintaa suunnitella etukäteen. (Ikäheimo 2013: 1.) Toiminnan etu onkin sen joustavuus ja matalan kynnyksen toteuttamismahdollisuus.

Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Tutkimuskysymykset ovat:

Miten lastensuojeluyksikköön sijoitetut lapset kokevat koiran läsnäolon?

Millaisia vaikutuksia koira-avusteisella toiminnalla on lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen osallisuuteen ja toiminnallisuuteen?

Teemahaastattelu tehdään lastensuojeluyksikkö Palmukodissa. Siellä on usein läsnä työntekijän koira, ja tutkimme koiran merkitystä lasten arkeen ja hyvinvointiin. Koira on Palmukodissa tekemisissä 9–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kanssa heidän arkipäivässään. Toiminta perustuu täysin ohjaajan ja lasten vapaaehtoisuuteen, eikä ohjaajalla tai koiralla ole sosiaalipedagogisen koiratoiminnan koulutusta. Lapset ruokkivat, kävelyttävät ja hoitavat koira ohjaajan avustuksella. Teemahaastattelussa lapset saavat kertoa oman näkökulmansa siitä, miten koira heidän osallisuuteensa ja hyvinvointiinsa vaikuttaa.

Päädyimme valitsemaan opinnäytetyön aiheeksi koira-avusteisen toiminnan lastensuojelussa, sillä aihe on kiinnostanut meitä jo pitkään. Kummallakin on lemmikkinä koira, ja meitä kiinnosti koiran hyvinvointiin liittyvien vaikutuksien tuominen sosionomin työhön. Opinnäytetyön toinen tekijä, Henni Piitulainen, on työskennellyt kaksi vuotta lastenkoti Palmukodissa ja tänä aikana pitänyt usein mukana lemmikkikoiraansa Nuuskua. Nuusku on viisivuotias chihuahua, joka on luonteeltaan rauhallinen ja ihmisläheinen. Se tulee hyvin toimeen lasten ja nuorten kanssa ja osoittaa usein vastavuoroista sekä empaattista käytöstä. Lastensuojeluyksikön asukkaat ovat usein antaneet palautetta siitä, miten Nuusku on vaikuttanut heidän hyvinvointiinsa myönteisesti. Tästä syntyikin idea ilmiön tutkimisesta lisää. Haluamme saada teemahaastattelun avulla lapsilta mielipiteitä ja kokemuksia siitä, millä tavoin Nuusku vaikuttaa heidän arkeensa. Haluamme tutkia opinnäytetyössä nimenomaan vapaaehtoista koiratoimintaa, joka ei sisällä tavoitteellista sosiaalipedagogista toimintaa. Sivuamme kuitenkin tutkimuksessa myös ammattimaista koira-avusteista toimintaa.

Koira-avusteinen työskentely on Suomessa vielä kohtuullisen uutta. Esimerkiksi Ruotsissa toiminta on yleisempää ja tunnustettua sosiaalialalla. Ruotsissa kuntien palveluksessa työskentelee kasvatus- ja kuntoutuskoiria, ja Suomessa koiria käytetään kasvatuksen alalla varhaiskasvatuksessa, lastensuojelussa ja kouluissa. (Kihlström-Lehtonen 2013: 89; Ahonen 2013: 184–186.) Aihealueen terminologia ei ole Suomessa vielä vakiintunut, ja toiminnan muodot, suuntaviivat ja vaatimukset ovat vasta muotoutumassa.

Tutkielman avulla haluamme esitellä matalan kynnyksen koira-avusteista toimintaa ja sen helppoutta. Opaskoiria ja terapiakoiria hyödynnetään koko ajan enemmän, mutta vapaaehtoisuuteen perustuva koira-avusteinen toiminta kaipaa vielä lisää huomiota. Aihetta tutkimalla toivomme tuovamme näkyviin toiminnan hyötyjä. Opinnäytetyö on monin tavoin hyödynnettävä sosiaalialalla. Lastensuojelualan kentän lisäksi tätä opinnäytetyötä voisi hyödyntää kehitysvamma-alalla, ikääntyneiden parissa sekä koulumaailmassa. Toivomme sen poikivan myös lisätutkimuksia sekä huomiota aiheelle.

2 Ihmisen ja koiran välinen suhde

Ihmisen ja eläinten välinen suhde on ollut olemassa kautta aikojen. Se alkoi jo yli miljoona vuotta sitten eläinten hyödyntämisellä ravinnoksi ja materiaaleiksi. Kivikauden luola-asumusten seiniä peittävät eläinaiheiset maalaukset osoittavat, että ihminen on mitä luultavimmin viettänyt paljon aikaa tarkkaillen eläimiä. Maalaukset liittyivät kenties metsästysonnen turvaamiseen ja metsästysrituaaleihin. Niistä on pääteltävissä ihmisten arvostus ja kunnioitus niin saaliseläimiä, pieniä kasvissyöjiä, kuin myös suuria petoeläimiä kohtaan. Ylempänä ravintoketjussa olevia petoeläimiä ihailtiin ja pelättiin, koska suuren osan esihistoriassa ihminen oli ollut saalis, ei saalistaja. (Klemetilä 2013.)

Eläimet nähtiin kilpailijoina, ravintona tai materiaalin lähteenä. Tämä muuttui, kun ihminen oppi tekemään tulta ja käyttämään työkaluja. Samaan aikaan ihminen alkoi hyödyntää koiraeläimiä eli susia metsästysapureinaan. Ihminen tarvitsi koiraeläimiä metsästyksen lisäksi myös suojaksi. Väitetään, että ihminen on oppinut metsästystaitonsa seuraamalla susilauman saalistamista (Brandenburg 1995: 64). Kesyyntymisestä eli domestikaatiosta on eri lähteiden ja arvioiden mukaan noin 14–15 tuhatta vuotta, mutta aikaisimmat löydetyt todisteet koiran ja ihmisen välisestä yhteistyöstä ovat jo vuodelta 32 000 eaa. (Klemetilä 2013.)

Leena Vilkkä painottaa artikkelissaan *Eläinten oikeudet* (2009), kuinka eläinkielteinen historiamme on ollut. Antiikissa Aristoteles perusteli lihansyöntiä eläinten järjettömyydellä, ja myös stoalainen oikeusteoria sulki eläimet oikeuden ulkopuolelle, sillä perusteella, että ne ovat järjettömiä. Näin niitä oli helppo käyttää vain työkaluna. Vilkkä kuvaa myös, kuinka papisto keskiajalla uskoi ihmisen olevan ainoa jumalankuva ja täten vain ihminen oli itseisarvoinen olento. Eläinten taas ajateltiin olevan luotu ihmisen käyttöä varten. (Vilkkä 2009.)

Koiria käytettiin moniin eri tarkoituksiin: oli paimenkoiria, vahtikoiria, sotakoiria ja metsästyskoiria. Joitain koiria pidettiin vain kotilemmikkeinä, mutta tämä oli harvinaisempaa. On todisteita, ettei ihmisen kiintymyksellinen suhde koiriin ole moderni ilmiö, vaan sitä on esiintynyt jo antiikissa. Kiintymys ja mielikuva koirasta vaihtelivat toki aikojen saatossa, ja joissain kulttuureissa ja uskonnoissa koira nähtiin ja nähdään yhä ”epäpuhtaana”, tai siihen liitettiin muita negatiivisia mielikuvia. Tärkeä muutos koiran mielikuvassa tapahtui 1400–1600-lukujen välillä, kun osa kuvatuista negatiivisista piirteistä siirtyi sialle. Näin yleinen arvostus saattoi nousta ja koira alettiin nähdä ”ihmisen parhaana ystäväenä”, jollaisena se nähdään länsimaisessa kulttuurissa yhä. (Klemetilä 2013.)

2.1 Suhde koiraan nykyaikana

Nykyaikana koneet ovat korvanneet monia aiemmin koirien tekemiä tehtäviä. Metsästys, vartioiminen tai paimennus eivät enää ole välttämättömiä tehtäviä useimmissa talouksissa, ja ne pystytään nykyisin hoitamaan muilla tavoin. Klemetilä kertoo artikkelissaan, että nykyisin eläinten eettinen ja moraalinen arvo tunnustetaan. Niitä on myös alettu kohtelemaan myötätuntoisemmin ja ymmärtäen (2013). Toisaalta Vilka muistuttaa, että eläimet käsitetään osittain vieläkin ruokana tai vaatteina. Tätä ilmentävät esimerkiksi li-hateollisuuden tehotuotanto ja turkistuotanto (Vilka 2009). Vilkan kuvailema resurssi-peräinen näkökulma eläimiin koskee kenties enemmän tuotantoeläimiä kuin esimerkiksi luonnonvaraisia eläimiä tai lemmikkejä. Lisäksi eläinsuojelu, lait ja yleinen moraalinen mielipide turvaavat nykyisin eläinten oikeuksia paremmin.

Nykyään koira on ihmisen elämässä useimmiten arjen kumppanina. Suomessa oli vuonna 2016 700 000 rekisteröityä koira (Kotitalouksien kulutus 2020). Määrä on kasvanut huomasti viime vuosina. Koirat ovat tärkeä osa elämää monelle ja ne nähdään yhä useammin perheenjäseninä (Ikäheimo 2013: 5). Koirille on omia ”päiväkoteja”, joihin omistajat vievät koiransa työpäivän ajaksi hoitoon (Hännänheiluttajat). Koiran ja omistajan suhde muistuttaakin usein lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Koiralle puhutaan kuin lapselle, ja sen kanssa leikitään samaan tapaan (Beck & Fine 2015). Koira on myös yhteisen tekemisen lähde. Sen kanssa voi harrastaa esimerkiksi lenkkeilyä, vaellusta, agilityä, metsästystä, tottelevaisuuskoulutusta tai koiratanssia. Yleisesti tunnustetaan myös koiran positiiviset vaikutukset ihmisen psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Koiralla on myös useita tärkeitä yhteiskunnallisia tehtäviä.

2.2 Human-Animal Bond

Historiaa tarkastellessa on selvää, että ihmisen ja eläimen välinen side on ollut tärkeässä osassa ihmisen elämää aina, ja se on myös mahdollistanut tiettyjen eläinten domestikaation. Beck ja Fine (2015: 4) esittelevät teoriaa eläimen ja ihmisen välisestä suhteesta teoksessa *Handbook on Animal-Assisted Therapy*. Ilmiötä kutsutaan englanniksi nimellä Human-Animal Bond ja se lyhennetään usein kirjainyhdistelmäksi HAB. Ilmiötä kuvataan lukuisissa eri lähteissä ulottuen muinaisesta kirjallisuudesta moderniin fiktion ja tieteen nykyaikaiseen tutkimukseen. Tämä korostaa ihmisen ja eläimen välisen suhteen erityisyyttä. Human-Animal Bondin laajasta esiintymisestä tieto- ja kaunokirjallisuudessa huolimatta termille ei ole onnistuttu luomaan universaalisti hyväksyttyä määritelmää. Monet tutkijat ovat kuitenkin tunnistaneet muutamia toistuvia elementtejä eri määritelmässä.

Beck ja Fine esittelevät kappaleessaan J. Tannenbaumin määritelmää (ks. Beck & Fine 2015: 9). Tannenbaum ehdottaa, että suhteen tulee perustua jatkuvuuteen, molemminpuolisuuteen sekä vapaaehtoisuuteen. Russow lisää, että suhteen tulisi olla myös vastavuoroinen. Hän huomauttaa myös, että suhde ei ole aito, jos eläin ei tunnista ihmistä. Russowin mukaan suhde sisältää lisääntyntä luottamusta ihmiseen eläimen puolesta, sekä lisääntyntä huolehtimista ja eläimen tarpeiden ymmärrystä ihmisen puolesta. Beckin ja Finen mukaan edellämainitut sekä muutkin aihetta tutkineet ovat todenneet, että suhde on hyödyllinen molemmille osapuolille sekä tuottaa lisääntyntä hyvinvointia niin eläimelle kuin ihmiselle. Suhteen syntyminen vaatii, että molemmat osapuolet ovat halukkaita ja vapaaehtoisia osallistumaan vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Tällainen suhde on luonteeltaan läheinen ja lämmin, sekä samanlainen kuin vaikkapa kahden ystävän välinen suhde. (Beck & Fine 2015: 4-5.) Todennäköisesti selkein määritelmä HAB:ille on American Veterinary Medical Association's Committee on the Human-Animal Bond. Kannanotossa suhde määritellään molempia osapuolia hyödyttäväksi dynaamiseksi suhteeksi ihmisen ja eläimen välillä, johon vaikuttavat käytösmallit, jotka ovat olennaisia molempien terveydelle sekä hyvinvoinnille. Suhde sisältää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista vuorovaikutusta ihmisen, eläimen sekä ympäristön välillä. (ks. Beck & Fine 2015: 10.) Kyseinen määritelmä on kattavin löydettävissä oleva määritelmä HAB:ille, ja käytämme sitä opinnäytetyössä. Käsite liittyy laajasti koko opinnäytetyömme aiheeseen ja toimii perustana sille. Se auttaa ymmärtämään ihmisen ja eläimen suhteen merkitystä ja erityisyyttä. Ihmisen ja eläimen välinen yhteys selittää lukuisia positiivisia vaikutuksia psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen terveyteen.

2.3 Koira ja vuorovaikutus

Koira edesauttaa sosiaalisten kontaktien luomista. Australialainen tutkimus vuodelta 1995 todistaa, että lemmikkieläinten omistajista 58 % oli lemmikkinsä kautta tutustunut uusiin ihmisiin (Baldock & McHarg & Robinson 1995: 34). Koiria on kuvailtu joissain tilanteissa sosiaalisiksi jäänmurtajiksi ja naapuruston koiranomistajien kesken voi syntyä yhteisö, joka tuo lopulta yhteisöllisyyttä koko naapurustoon (Ikäheimo 2013: 6). Onkin huomattu, että koiran läsnäolo helpottaa ryhmää ryhmäytymisprosessissa sekä yksilön osallistumista ryhmätoimintaan (Latvala-Sillman 2018: 23–24). Koiralla on siis valtavasti positiivisia vaikutuksia ryhmän toimintaan ja olemukseen.

Sosiaalinen vuorovaikutus on ihmiselle elintärkeää. Kannustavan sosiaalisen verkoston puuttuminen voi johtaa yksinäisyyteen, masentuneisuuteen, stressiin ja immuunijärjestelmän häiriöihin (Hart & Yamamoto 2015: 59). Lemmikin läsnäololla voi onneksi olla

samankaltainen vaikutus kuin sosiaalisen tuen saamisella toiselta ihmiseltä. Lemmikin antama sosiaalinen tuki on luonteeltaan stressiä vähentävää. Esimerkiksi koiran silittäminen, käsittely, lenkitys tai ruokkiminen voi tuottaa tällaista sosiaalista tukea. Serpell (2015: 17) esittelee artikkelissaan Cobbin määritelmää sosiaalisesta tuesta. Cobb (1976) rajaa sosiaalisen tuen informaatioksi, joka saa ihmisen uskomaan olevansa välitetty, rakastettu ja tärkeä osa jotakin verkostoa. Voi päätellä, että koira välittää vuorovaikutuksen kautta ihmiselle tällaista tietoa ja tuottaa näin hyvää oloa.

2.4 Koiran vaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen

Koiran läsnäololla on tutkittu olevan hyötyä ihmisen fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Joidenkin tutkimusten mukaan suhde omaan lemmikkieläimeen madaltaa perinteisiä riskitekijöitä kuten verenpainetta tai rasva-arvoja. Lukuisissa tutkimuksissa 1980-luvulla on tutkittu erityisesti koiran omistamisen vaikutusta sydän- ja verisuonitautien riskitekijöihin ja ennusteisiin. Koiran läsnäololla todettiin olevan sydämen ja verisuonten toimintaa suojaava vaikutus. (Laukkanen 2013: 30–31.) Koiran käsittely laskee myös verenpainetta (Latvala-Sillman 2018: 22-23), sekä sydämensykettä (Beck & Fine 2015: 8). Lukuisten terveystieteiden voidaan ajatella johtuvan koiran läsnäolon vaikutusten lisäksi myös siitä, että koiran kanssa eläminen on aktiivisempaa kuin yksin eläminen. Koira täytyy viedä lenkille vähintään 3 kertaa päivässä (Koira kotona). Sen kanssa täytyy leikkiä ja puuhastella, ja sen perushoidosta tulee huolehtia päivittäin. Koiran liikunnatarpeella on looginen yhteys myös ihmisen liikunnan lisääntymiseen koiran hankkimisen myötä. Liikunnalla on runsaasti fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia terveyshyötyjä (Elintavat ja ravitseminen).

Eläimen omistamisella on todettu olevan myös ahdistusta vähentävä vaikutus (Beck & Rowan 1994). Tämä voi johtua siitä, että vuorovaikutus koiran kanssa lisää ihmisen oksitosiinipitoisuutta. Oksitosiini, ”onnellisuushormoni”, voi saada ihmisen tuntemaan itsensä onnellisemmaksi ja vähemmän masentuneeksi (Latvala-Sillman 2018: 22-23). Eräässä tutkimuksessa 18 koehenkilöä silitti ja jutteli lempeästi koiralleen. Niin heissä kuin heidän koirissaankin havaittiin oksitosiinitason kaksinkertaistuminen vuorovaikuttamisen seurauksena (Meintjes & Odendaal 2003). Oksitosiinitason noustessa stressihormoni kortisolin tasot puolestaan laskevat (Latvala-Sillman 2018: 22-23). Tutkimuksissa on myös todettu, että pelkkä ystävällisyyden ja huolehtivaisuuden osoittaminen toista olentoa kohtaan vaikuttaa positiivisesti neurokemiaamme (Beck & Fine 2015: 7).

Koira motivoi tekemiseen ja antaa positiivista palautetta käytöksellään. Koiran kanssa toimiminen kohentaa myös itsetuntoa. Koira voidaan mainiosti käyttää apuna opiskelussa, sillä sen läsnäololla on nähty olevan vaikutusta oppimiseen ja tekee opiskelusta helpompaa. Peruskoulussa koira voi olla hyvä lisä luokkahuoneeseen. Koiran kautta voidaan oppia eläimen biologiasta ja se lisää lapselle oppimisen mielenkiintoisuutta. (Latvala-Sillman 2018: 22–23.) Tutkimuksissa on myös huomattu, että koiralle ääneen lukeminen vähentää lapsen itsetietoisuutta ja näin helpottaa lukemista (Hart & Yamamoto 2015: 60). Koiran läsnäolo tietenkään myös rauhoittaa. Kaija Ikaheimo kertoo teoksessa *Karvaterapiaa* (2013) tutkimuksesta, jossa pojat, joilla on heikentynyt kyky käyttää toisen apua stressin säätelyssä, hyötivät koiran läsnäolosta enemmän kuin ystävällisen aikuisen läsnäolosta.

Lemmikkikoira voi myös tukea ihmistä elämän eri kriisitilanteissa. Se voi olla tärkeässä osassa ihmiselle, joka on keskellä avioeroproosessia tai joka on menettänyt läheisen (Hart & Yamamoto 2015: 56). Eräässä tutkimuksessa tutkittiin ikääntyneitä ihmisiä, jotka olivat menettäneet puolisonsa kuluvan vuoden aikana ja joilla ei ollut paljon läheisiä. Tutkimuksessa ne, joilla oli lemmikki, raportoivat vähemmän masentuneisuutta kuin ne, joilla ei ollut lemmikkiä. Tämän tulkittiin mahdollisesti johtuvan jatkuvasta vastuusta hoitaa lemmikkiä, sekä lemmikin osoittamasta rakkaudesta ja uskollisuudesta. (Garrity, Johnson, Marx & Stallones 1989). Lemmikkikoira voi olla vielä tavallistakin tärkeämpi sosiaalisen tuen lähde ikääntyneiden lisäksi myös mielenterveyden haasteita omaaville, kehitysvammaisille ja liikuntarajoitteisille (Hart & Yamamoto 2015: 58).

3 Eläinavusteinen työskentely

Koiria käytetään nykyisin paljon terveys- ja sosiaalihuollon sekä kasvatuksen piirissä apuvälineenä. Ne voivat olla apuna niin yksilö- kuin ryhmätilanteissa (Ikäheimo 2013). Koiria on esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa, terveyskeskuksissa, sairaaloissa, palvelutaloissa, kuntoutuslaitoksissa, lastenkodeissa, kirjastoissa, tullissa, psykoterapiassa ja hammaslääkäreissä. Koira-avusteinen työskentely on monimuotoinen kenttä erilaisia toimintamalleja, joita kaikkia yhdistää koiran sekä sen ohjaajan läsnäolo. Toiminnassa hyödynnetään koiran monia positiivisia vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Mahdollisuudet koiran hyödyntämiseen ovat lähes rajattomat. Koira tuo hyvinvointia niin lääkärin vastaanotolla kuin koululuokassa. Vaikka koiralla ei olisikaan selkeää roolia tilassa, jo pelkkä eläimen katsominen voi tuottaa ihmiselle turvan tunnetta (Lockwood 1983).

Työskentelymuotoja on useita, ja Suomessa terminologia on vasta vakiintumassa (Ikäheimo 2013). Jotkin koira-avusteisen toiminnan muodot vaativat tietyn koulutuksen tai tietopohjan niin ihmiselle tai koiralle, ja jotkut muodot taas vaativat vain tehtävään soveltuvan ohjaajan ja koiran. Yleiset soveltuvuusvaatimukset koiralle voivat liittyä sen ikään, rotuun ja käytökseen. Esimerkiksi Kennelliiton Kaverikoira-toiminta odottaa koiran olevan aikuinen eli vähintään kaksivuotias, terve ja ihmisläheinen koira, jolla on hyvä suhde ohjaajaansa ja paljon elämäkokemusta erilaisista tilanteista, paikoista ja hajuista. Koiran toivotaan myös voivan työskennellä muiden koirien läsnä ollessa. Ohjaajalta taas odotetaan yhteistyökykyä ja ryhmätyötaitoja. (Sopiiko koirasi kaverikoiraksi?) Nämä ovat varmasti hyvät nyrkkisäännöt kaikelle koira-avusteiselle toiminnalle.

Huomionarvoinen ilmiö Suomessa on myös Green Care (GC). Green Care on luontoon ja maaseutu ympäristöön keskittyvää toimintaa, jolla pyritään edistämään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Se tuo erityisesti sosiaali- ja terveysalan työntekijöille uudenlaisia kuntouttavia ympäristöjä ja työskentelymalleja. Ilmiö on kansainvälinen. Suomessa Green Care Finland -yhdistys perustettiin 2010 tarkoituksenaan tuoda maan eri toimijat yhteen. Tunnetuimmat toimintamuodot ovat ratsastusterapia, eläinavusteinen työskentely, seikkailukasvatus ja viherympäristön kuntouttava käyttö. (Haapasaaari & Yli-Viikari 2013: 99–100) Osa Green Care -työmenetelmistä pohjautuu spontaaniuteen ja vapaeh- toisuuteen ja osa taas on suunnitelmallista, koulutustaustaa vaativaa toimintaa. Toimin- takokonaisuus sivuaa siis vahvasti myös opinnäytetyömme aihetta, vaikka ei toimikaan suoranaisena toimintaperiaatteena meidän tutkimuskohteenamme olevassa koira-avus- teisessa toiminnassa.

3.1 Määritelmiä

Eläinavusteisen työskentelyn terminologia on Suomessa vasta vakiintumassa ilmiön uutuden vuoksi, ja termien määritelmät ovat vielä melko häilyvät. Käytämme tässä opinnäytetyössä Kaija Ikäheimon Karvaterapiaa-teoksen määritelmiä eläinavusteisuudesta. Useat kansainväliset eläinavusteisuuteen keskittyvät yhdistykset ovat hyväksyneet nämä määritelmät (Ikäheimo 2013: 10).

Eläinavusteinen työskentely (engl. Animal-Assisted Interventions, AAI) toimii kattokäsitteenä, ja pitää sisällään eläinavusteisen toiminnan (engl. Animal-Assisted Activity, AAA), eläinavusteisen terapian (engl. Animal-Assisted Therapy, AAT) sekä eläinavusteisen opetuksen (engl. Animal-Assisted Pedagogy, AAP). Eläinavusteinen työskentely viittaa useimmiten koiran tai hevosen kanssa toimimiseen. Muita käytettyjä eläimiä ovat esimerkiksi alp akka, kissa, aasi, kana ja kani. (Ikäheimo 2013: 10–21.)

3.1.1 Eläinavusteinen toiminta (AAA)

Eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activity) on esitellyistä termeistä matalimman kynnyksen toimintaa, eikä vaadi toteuttajaltaan paljon. Myös meidän opinnäytetyömme fokus, Nuusku-koiran vierailu lastenkodissa, on eläinavusteista toimintaa.

Eläinavusteinen toiminta on usein vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Toiminnan tarkoituksena on mahdollisuus lisätä ihmisen hyvinvointia kasvatuksellisilla, motivoivilla ja mielihyvää tuottavilla keinoilla. Toiminnalle ei aseteta tavoitteita, ja se perustuu spontaanuuteen (Ikäheimo 2013: 10). Eläimen ohjaajalla ei tarvitse olla soveltuvaa koulutusta, mutta hänen tulee olla perehtynyt eläinavusteiseen toimintaan sekä laitospöierailujen toteuttamiseen. Myös työskentelevän eläimen tulee olla soveltuva työhönsä ja terve. Toiminta on ilmaista. (Määritelmiä.)

Vapaaehtoista eläinavusteista toimintaa koirien osalta on esimerkiksi kaverikoira-toiminta. Kyseessä on Suomen Kennelliiton organisoima vapaaehtoistoiminta, jossa kaverikoira-koulutuksen saanut koira vierailee ohjaajan kanssa esimerkiksi tapahtumissa, päiväkodeissa, kouluissa ja erilaisissa asumisyksiköissä ohjaajansa kanssa. Toiminnan tarkoituksena on tuottaa iloa ja elämyksiä niille, joilla ei ole omaa koiraa. Kaverikoira-nimike on patentoitu nimike, jota saavat käyttää ainoastaan Kaverikoira-kurssin käyneet koirat

ja ohjaajat. Toiminnassa on tällä hetkellä mukana jo 1600 ohjaajaa koirineen. (Kaverikoirat.) Muita vapaaehtoista eläinavusteista toimintaa toteuttavia tahoja ovat esimerkiksi Suomen Pelastuskoiraliitto, Kennelliiton Lukukoirat ja Suomen Karva-Kaverit.

Kristiina Lundell kertoo omista kokemuksistaan kappaleessaan Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta – kokemuksia ja ajatuksia (AAA) teoksessa Karvaterapiaa – Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Lundellin mukaan vapaaehtoistoiminnalle on koko ajan kasvava tarve, ja erityisesti motivoituneita ja toimintaan sitoutuneita uusia vapaaehtoisia tarvitaan. Lundell itse on toiminut Suomen Karva-Kaverit ry:n puheenjohtajana ja osallistunut uusien kissojen ja koirien luonnetestaukseen. Hän kertoo vieneensä omaa koiraansa Rölliä laitospöytävierailuille ja tämän ilahduttaneen erityisesti nuorempia lapsia sekä vanhuk- sia. Hän kertoo vierailujen tärkeydestä: koiravierailuja odotetaan usein hartaasti, ja niistä puhutaan vielä pitkään jälkeinpäin. Erityisesti koiran kanssa touhuaminen ja esimerkiksi lenkkeily on varsinkin lapsille ollut tärkeää. Hän muistuttaa myös kokoerosta: joka koira- koolle on omat kannattajansa. Pientä koira on helpompi lähestyä, ja iso koira taas tuo turvaa ja luottamusta, kun kokee onnistumisen tunteita vaikkapa lenkittäessä. Kaiken kaikkiaan Lundell kertoo, että asumisyksiköissä on oltu erittäin tyytyväisiä toimintaan ja sen hyötyihin. (Lundell 2013.)

3.1.2 Eläinavusteinen terapia (AAT)

Eläinavusteisessa terapiassa (Animal-Assisted Therapy) hyödynnetään eläimen rauhoit- tavia ja hyvinvointia tuottavia vaikutuksia osana terapiaprosessia. Eläinavusteista tera- piasa toteuttava henkilö on sosiaali- ja terveysalan ammattilainen, joka on saanut koulu- tuksen tai muulla tavalla perehtynyt eläinavusteiseen toimintaan. Terapeuttinen toiminta pyrkii psyykkisen, fyysisen tai sosiaalisen terveyden parantamiseen kohdistuen joko yksilöön tai ryhmään. Terapialle on asetettu konkreettiset tavoitteet, joita seurataan ja do- kumentoidaan. Terapiasta peritään myös korvaus. (Määritelmiä.) Koirat voivat olla osana esimerkiksi fysioterapiata, toimintaterapiata tai psykoterapiata. Kaikilla näillä on toki hyvin erilaiset toimintamenetelmät ja tavoitteet, ja koiran rooli eri terapioidissa on aina erilainen.

3.1.3 Eläinavusteinen opetus (AAP)

Eläinavusteinen opetus (Animal-Assisted Pedagogy) voi olla eläinavusteista toimintaa tai terapiata, jota toteutetaan kouluympäristössä. Toimintaa voi toteuttaa koulussa asiaan perehtynyt opettaja, ja tällöin toiminta on melko samankaltaista aiemmin kuvatun eläinavusteisen toiminnan kanssa. Eläinavusteista terapiata puolestaan toteutetaan

useimmiten erityiskouluissa ja -luokissa. Eläinavusteista terapiaa toteuttavan opettajan tulee omata asianmukainen koulutus. Terapia on luonteeltaan suunnitelmallista ja tavoitteellista. Koira voi molemmissa toimintamuodoissa olla joko opettajan oma, tai sitten luokassa on opettajan lisäksi koira ohjaajansa kanssa. (Ikäheimo 2013: 11.)

3.2 Eläinten oikeudet ja eettisyys

Eläinavusteista työskentelyä toteutettaessa tulee huomioida myös eläimen oikeudet ja hyvinvointi. Kaikki toimenpiteet, joilla on tarkoitus ajaa eläimen oikeutta elää ilman kärsimystä, kipua tai vahinkoa, kutsutaan eläinsuojeluksi. Eläinsuojelun toimenpiteillä pyritään parantamaan eläimen hyvinvointia. (Beetz, Eders-Slegers, Hediger, Jegatheesan & Turner 2019.) Eläinten hyvinvointi on tavoiteltava arvo. Britanniassa kehitetty eläinten hyvinvoinnin mittari The Five Freedoms on kansainvälisesti käytetty, ja monen asiantuntijan hyväksymä malli. Mallin avulla huolehditaan siitä, että koiran psyykinen ja fyysinen hyvinvointi sekä sen lajityypilliset tarpeet huomioidaan eläimen kanssa työskennellessä. Eläimellä on vapaus elää ja toimia ilman nälkää tai janoa. Eläimellä on aina oltava mahdollisuus raikkaaseen veteen ja ravitsevaan ruokaan. The Five Freedoms -mallin mukaan eläimellä on vapaus olla kokematta epämuokavuutta. Tämä voidaan toteuttaa huomioimalla muun muassa ympäristön lämpötila ja äänenvoimakkuus. Eläimelle tulee lisäksi järjestää pääsy luonnonvaloon ja ulkoilmaan. Työskentelyssä tulee varmistaa, että eläimellä on vapaus elää ilman kipua, pelkoa tai sairauksia. Sillä tulee myös olla mahdollisuus ilmaista ja toteuttaa luontaista käytöstään. (Animal Humane Society 2021.)

Ihmisen, koiran ja ympäristön hyvinvointi ovat erottamattomasti yhteydessä toisiinsa. Koira-avusteisessa työskentelyssä tulee huomioida, että kaikilla koirilla on yksilölliset ominaisuudet ja tarpeet. Eläinten, etenkin koirien, kognitiivisista kyvyistä on tehty monia tutkimuksia. Suurin osa tutkijoista uskoo eläinten tunne-elämän olevan samanlainen kuin ihmisillä. Kognitiivisten kykyjen uskotaan olevan jopa ihmisen kykyjä korkeammat. Myös eläinten tunteita tutkineet neurotieteilijät puoltavat näitä uskomuksia. (Beetz, Eders-Slegers, Hediger, Jegatheesan & Turner 2019.)

Eläinavusteisen työskentelyn kenttä on kasvanut viime vuosina valtavasti. Tutkijat ovat kyseenalaistaneet, onko kentällä valmiuksia huomioida eettisesti eläinten mahdolliset paineet työskentelyssä. Työskentelyn hyödyt ja seuraukset eivät ole aina eläimen kannalta itsestään selviä. Eläinavusteisen työskentelyn kentällä tiedostetaan eläinten kokemaa stressiä ja kuormitusta. Toisaalta vain muutamat tutkimukset ovat arvioineet mahdol-

lisiä vaikutuksia eläinten terveyteen ja hyvinvointiin, ja aiheen lisätutkimukselle on kasvava tarve. On myös tarpeen selvittää, mitkä työskentelyn suuntaviivat suojaavat eläimen hyvinvointia tällä kentällä. Tutkimuksissa on esitetty haasteita liittyen eläimen rooliin eläinavusteisessa työskentelyssä. On ehdotettu, että moraalista näkökulmasta eläinavusteinen työskentely käyttää eläimiä hyväkseen, ja voi olla jopa haitallista eläimen hyvinvoinnille. Jos eläinavusteinen työskentely ei hyödytä ihmistä sekä työskentelyyn liittyy mahdollisia uhkia eläimen hyvinvoinnille, voidaan kyseenalaistaa eläimen käyttöä työskentelyssä. Useimmat organisaatiot painottavatkin eläimen hyvinvoinnin suojelemisen ja edistämisen tärkeyttä eläinavusteisessa työskentelyssä. Eläinavusteisen työskentelyn viralliset eettiset ohjeet eläimen kohtelusta ovat vielä puutteellisia. (Albright, Fine, Ng & Peralta 2019.)

Eläinavusteisissa työskentelyssä on tärkeää huomioida eläimen yksilölliset ominaisuudet sekä terveydentila. Työskentelyn keskiössä on asiakkaan hyvinvoinnin tukemisen lisäksi eläimen hyvinvointi. Eläimelle tulee antaa mahdollisuus riittävään lepoon tarjoamalla eläimelle turvallinen paikka, jonne se voi halutessaan vetäytyä. Levon lisäksi eläimelle tulee tarjota riittävästi virikkeitä. Eläintä ei koskaan pakoteta työskentelyyn, vaan eläimen annetaan olla vapaana työskentelytilanteissa, jotta sillä on mahdollisuus poistua tilanteesta niin halutessaan. (Kahilaniemi 2016.) Koiran ominaisuudet vaikuttavat siihen, millaiseen työympäristöön se sopii. Koulutuksen avulla varmistetaan, että koira oppii itse säätämään omaa toimintaansa erilaisissa tilanteissa. (Ammattieettiset ohjeet)

Eläinavusteisessa työskentelyssä tulee myös huomioida toiminnan mielekkyys ja turvallisuus jokaiselle osapuolelle. Työyhteisön ja asiakkaiden allergiat sekä mahdollinen koirapelko tulee selvittää ja huomioida ennen työskentelyn aloittamista. Eläimen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää sopia yhteisistä toimintaohjeista työyhteisön ja asiakkaiden kesken. Näin ehkäistään vaaratilanteiden syntyminen. Ohjaajan tulee myös tuntee koira hyvin ja tunnistaa sen stressikäyttäytyminen. Koiran työkykyä ja vireystilaa on arvioitava jatkuvasti. (Kahilaniemi 2016.)

4 Lastensuojelu

Lastensuojelulaki muodostaa käytännössä tehtävälle lastensuojelutyölle viitekehyksen. Lastensuojelulaki (417/2007) turvaa lasten oikeudet turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain rinnalle on laadittu yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991). Jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Yleissopimuksen mukaan lapsella on oikeus kasvaa, käydä koulua sekä leikkiä ja osallistua. Kaikilla lapsilla on samat oikeudet, riippumatta heidän taustastaan, kansallisuudestaan, uskonnostaan tai perheen varallisuudesta. Lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Sopimus voidaan nähdä yhtä sitovana kuin laki ja valtioiden, kuntien, lasten vanhempien ja muiden aikuisten tulisi sitä noudattaa. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.)

Ensisijainen vastuu lapsen huolenpidosta ja kasvatuksesta on lapsen vanhemmilla. Vanhemmilla on oikeus saada yhteiskunnan tukea kasvatustehtävässään. Lasta tulee kasvatuttaa turvallisessa ympäristössä ja lapsen tulisi saada osakseen ymmärrystä sekä hellyyttä ja hoivaa. Kaikenlainen ruumiillinen kuritus kasvatuksessa ja muu lapseen kohdistuva väkivalta on Suomessa rikos. Yhteiskunnan velvollisuus on puuttua perheen tilanteeseen, jos ilmenee, että vanhemmat tai muut huoltajat ei syystä tai toisesta pysty huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista. (Lastensuojelun perusta.) Lastensuojelulaki määrittää, että lastensuojeluviranomaisten on ryhdyttävä tietyissä tilanteissa toimenpiteisiin lapsen suojelemiseksi, jotta lapsen hyvinvointi voidaan turvata. Kaikissa lasta koskevissa päätöksissä sosiaalityöntekijällä on iso vastuu arvioida, mikä on yksilöllisesti lapsen edun mukaista. Joissain tilanteissa päätös voi olla sellainen, joista vanhemmat tai lapsi ovat eri mieltä. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelun tarve on aina moniulotteista. Riittämätön toimeentulo, puutteelliset asumisolot tai asunnon puuttuminen itsessään tai yhdessä voivat muodostaa tarpeen lastensuojelun asiakkuuteen. (Mitä on lastensuojelu?.) Muita syitä avun tarpeelle voi olla vanhempien uupumus, psyykkiset ongelmat tai muut sairaudet, runsas päihteiden käyttö tai perheväkivalta. Syynä voi olla myös lapsen psyykkinen oireilu, päihteiden käyttö tai muu terveyttä ja hyvinvointia uhkaava käyttäytyminen. Perheen elämäntilanteen muutokset voivat myös olla niin kuormittavia, että apu on tarpeen. (Lastensuojelun perusta.)

Erityisen tärkeää roolia lastensuojelussa edustaa ehkäisevä lastensuojelu. Ehkäisevän lastensuojelun toimilla ehkäistään lastensuojelun asiakkuuden tarvetta. Ehkäisevä lastensuojelu tarjoaa apua ja tukea riittävän varhain ongelmien ennaltaehkäisemiseksi ja

de-eskaloimiseksi. Neuvolalla, varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella on tärkeä rooli ehkäisevän lastensuojelutyön toteutumisessa. Ehkäisevä lastensuojelu ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta. (Mitä on lastensuojelu?.) Kunnalla on velvollisuus järjestää lapselle ja perheelle heidän tuen tarpeelleen riittäviä ja tarpeellisia avohuollon tukitoimia. Tukitoimien tarve kartoitetaan lapsen ja perheen yksilöllisten tarpeiden perusteella. (Ehkäisevä lastensuojelu.) Perheelle laaditaan asiakassuunnitelma, joka tehdään aina yhdessä lapsen ja perheen kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan, mihin ja millaista apua tarvitaan. (Lastensuojelun perusta.) Avohuollon tukitoimia voidaan tarjota perheelle, jolla on lastensuojelun asiakkuus. Avohuollon tukitoimet tukevat lapsen ja perheen ongelmatilanteiden selvittämisessä. Ne tarjoavat myös lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluita. Avohuollon tukitoimena voidaan toteuttaa tehostettua perhetyötä tai perhekuntoutusta sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluita ja tukitoimia. Lapsen on mahdollista saada taloudellista tukea esimerkiksi harrastustoimintaan. Lisäksi lasta tai nuorta voidaan tukea asunnon hankinnassa, opiskelussa, työelämään siirtymisessä, läheisten ihmissuhteiden ylläpidossa sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lapsen edun mukaisesti lastensuojelulaitokseen, perhehoitoon tai turvakotiin. Lapsi voidaan sijoittaa yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan vastaavan henkilön kanssa tai yksin. Sijoituksen toteutumiseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. (Lastensuojelun avohuolto.)

4.1 Huostaanotto ja lastenkotityö

Huostaanotto on lastensuojelussa viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys ja siihen turvaudutaan vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole olleet riittäviä tai lapsen kannalta muutoin sopivia. Huostaanotto täytyy arvioida lapsen edun mukaiseksi ja huostaanotto voidaan toteuttaa vain, jos kodin ja ympäristön olosuhteet tai lapsen oma käytös ovat vaaraksi lapsen kehitykselle sekä terveydelle. Kun lapsi otetaan huostaan, vastuu lapsen hoidosta siirtyy viranomaisille. Lapsi voidaan sijoittaa esimerkiksi lastenkotiin. Lastenkodista on käytettävissä useampia termejä. Tässä opinnäytetyössä käytämme termejä lastenkoti sekä lastensuojeluyksikkö. (Huostaanotto 2020.)

Lapsen tukemisen keinoiksi lastenkotityössä nähdään lapsen perushoidosta ja huolenpidosta vastaaminen. Lastenkodissa huolehditaan lapsen riittävästä ravinnon saannista, levosta, terveydenhoidosta ja koulunkäynnistä. Sijaishuollolla tuetaan lapsen kehitystä, sosiaalisia vuorovaikutussuhteita, ikätasoista vastuun ottoa ja yleisten elämäntaitojen opettelua. (Hoikkala & Lavikainen: 7). Lastenkodissa huolehditaan lapsen säännöllisestä

päivärytmistä. Lasta kannustetaan harrastamaan, ja ohjaajan kanssa voidaan etsiä sopivaa harrastustoimintaa. Lapsen tilannetta ja arkea kartoitetaan ja ylläpidetään erilaisen palavereiden avulla. Lapselle laaditaan kasvatus- ja hoitosuunnitelma ja sitä arvioidaan palavereissa moniammatillisen työyhteisön kesken. Palavereilla pyritään vahvistamaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvoinnin lisääntymistä ja edunmukaista kehitystä. Lastenkodin kodinomaisuus on tärkeää, ja sitä voidaan lisätä esimerkiksi yhteisillä koti-illoilla. Yhteiset koti-illat lisäävät yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Lastenkoti, nuorisokoti.)

Tärkeänä elementtinä lastenkotityössä on yhteistyö lapsen syntymävanhempien kanssa. Lapsen vanhempiin pidetään säännöllisesti sekä tarvittaessa yhteyttä, ja vanhemmat pidetään ajan tasalla lapsen asioista. Tarkoituksena on tukea lapsen ja vanhempien välisiä suhteita. (Lastenkoti, nuorisokoti.) Vanhempien lisäksi lapsen elämään kuuluvat olennaisena osana muut läheiset. Läheisverkostotyöskentely on erittäin tärkeää kokonaisvaltaisessa lapsuuden tukemisessa. (Hoikkala, Lavikainen.) Lastenkodissa lapselle nimetään omaohjaaja, joka on päävastuussa lapsen asioista. Omaohjaajan tehtävänä on tukea lapsen kotoutumista laitokseen ja luoda muun muassa hoito- ja kasvatussuunnitelman avulla kokonaiskuva lapsen elämästä. Omaohjaajan tehtäviin kuuluu myös yhteydenpito viranomaisiin kuten esimerkiksi lapsen sosiaalityöntekijään sekä lapsen vanhempiin. Omaohjaajan tulee myös rakentaa yhteistyössä lapsen kanssa yksilöllisten tarpeiden mukainen sekä lapsen hyvinvointia tukeva arki. (Lastenkoti, nuorisokoti.)

Lastenkotityö pohjautuu sosiaalipedagogisiin työskentelymenetelmiin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Lastensuojelun käsikirjassa nostetaan esiin toiminnallisuus. Toiminnallisuuteen perustuvat menetelmät ovat osoittautuneet hyväksi tavaksi toimia huostaanotettujen lasten ja nuorten kanssa. Toiminnallisuutta voidaan ylläpitää ja edistää erilaisilla seikkailu- ja toimintaelämyksillä. Toiminnalliset menetelmät ovat lapsen kuntoutumisen kannalta tärkeää. Toiminnallisuudella päästään käsiksi myös vaikeisiin tunne-elämän haasteisiin ja sen avulla työstämään niitä. (Lastensuojelun käsikirja.) Palmukoti Kannelmäen toiminta-ajatus pohjautuu ratkaisu- ja voimavarakeskeiseen menetelmään. Tarkoituksena on tukea lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä lapsen henkilökohtaiset tavoitteet huomioiden. Voimavaroja tuetaan esimerkiksi huomioimalla lapsen onnistumiset arjessa. Ratkaisu- ja voimavarakeskeisen menetelmän pohjalta Palmukodin työskentelytavoitteeksi on muodostunut lapsen hyvinvoinnin ja elämänhallinnan lisääminen, sekä koulunkäynnin sujuminen. (Palmukoti Kannelmäki.)

4.2 Koira-avusteinen työskentely lastenkotityössä

Jari Sinkkonen kuvaa lapsen ja eläimen suhdetta teoksessa Karvaterapiaa. Ikävuosina 3–6 lapselle alkaa kehittyä kyky luoda suhde eläimiin. Lemmikkieläimellä voi olla merkittävä apu lapsen leikin kehittämisessä, ympäristön tutkimisessa ja itsenäisyyden lisääntymisessä. Ikävuosina 6–11 koirasta voi tulla lapselle luotettava ja uskollinen ystävä, jonka kanssa voi turvallisesti tutustua ympäristöön. Nuoruudessa alkaa identiteetin syntymisvaihe, jolloin nuori saattaa suhtautua varauksellisesti aikuisiin. Nuorelle voi olla helpompaa kiintyä aikuisen sijasta lemmikkiin, ja luoda tähän uskollinen suhde. Koira ei koskaan petä luottamusta, ja se kuuntelee nuoren huolia kyllästymättä tai arvostelematta. Lemmikin läheisyydellä nähdään olevan suuri merkitys etenkin yksinäisille lapsille. Lemmikin läheisyys voi tuntua lohduttavalta ja turvalliselta etenkin silloin, kun lapsi kokee olonsa stressaantuneeksi. Traumatisoiduilla ja kaltoinkohdelluiksi joutuneilla lapsilla on usein kokemuksia pettymyksistä ihmissuhteissa. Tällöin suhtautuminen toisiin ihmisiin voi olla varautunutta. Kiintymys eläimeen voikin olla merkittävä elementti lapsen psyykkisen hyvinvoinnin paranemisessa. (Sinkkonen 2013: 40–43.)

Mary Ainsworth on jakanut kiintymyssuhteet kolmeen kategoriaan. Näistä yksi kuvataan turvalliseksi kiintymyssuhteeksi ja kaksi turvattomiksi. Turvattomat kiintymyssuhteet voidaan jakaa 2 alaluokkaan; välttelevä kiintymyssuhde ja ristiriitainen kiintymyssuhde. Näiden kaikkien kolmen kiintymyssuhdeluokkien alle mahtuu useita eri muotoja. (Sinkkonen 2004.) Turvallinen kiintymyssuhde antaa lapselle tukea kasvaa ja rakentaa pohjan tulevaisuuden ihmissuhteisiin. Turvallinen kiintymyssuhde muodostuu, kun lapsi saa tarpeeksi fyysistä läheisyyttä ja läsnäoloa ja hänen tarpeisiinsa vastataan johdonmukaisesti. Turvaton kiintymyssuhdemalli muodostuu päinvastoin lapsen negatiivisista kokemuksista. Usein lapsi jää yksin tarpeidensa kanssa eikä saa aikuisen läsnäoloa tilanteissa, joissa sitä tarvitsee. Tällöin lapsen tunteiden käsittely ja säätely kärsii. (Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen.)

Sillä, minkälainen kiintymyssuhde lapselle syntyy, nähdään olevan vaikutusta myös siihen, millaisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia vaikutuksia eläimellä on ihmiseen. Välttelevän kiintymyssuhteen omaaville lapsille voi olla luontaisempaa ja helpompaa olla vuorovaikutuksessa turvallisen eläimen kuin ihmisen kanssa. (Beetz, Julius, Turner & Kotrschal 2012.) Myös Sinkkonen avaa teoksessa Karvaterapiaa kiintymyssuhteiden merkitystä kontekstissa. Sinkkonen kuvaa, että välttelevästi kiintyneelle lapselle eläin voi toimia lapsen ”tunnesäiliönä” ja ihmisiä luotettavampana kumppanina. Turvallisesti kiintyneelle lapselle voi tulevaisuudessa olla hyvinkin luontevaa muodostaa eläimeenkin

vastavuoroinen ja lämmin suhde. Lapselle on kehittynyt taito käyttää vuorovaikutuksessa järkeä sekä tunteita. Lapsen itsetunto vahvistuu, kun eläin osoittaa lapselle kiintymystä. Eläimen hoitaminen sekä eläimen osoittama kiintymys antaa merkityksellisyyden tunnetta ja vahvistaa lapsen itsetuntoa. Eläimillä on tärkeä merkitys lapsen erilaisten taitojen kehityksessä. Eläimen kautta lapsi voi oppia hoivaamaan ja pitämään huolta toisesta. Vastuunottaminen tulee tutuksi ja eläin voi auttaa selviämään surun ja kuoleman kokemuksista. (Ikäheimo 2013: 136.)

Eläinavusteisen työskentelyn vaikutuksia lastenkodissa asuviin lapsiin on tutkittu vähän. Vähä-Aho (2017) on tehnyt pro-gradu tutkielman koira-avusteisesta työskentelystä lastenkodissa. Pro-gradu pohjautuu ammatilliseen koira-avusteiseen työskentelyyn. Vähä-Aho tutkii, miten lastenkodissa asuvat lapset ja lastenkodin työntekijät kokevat koira-avusteisen työskentelyn. Tutkimuksen viitekehyksenä toimivat ihmisen ja eläimen välinen suhde, lastenkotityö ja ammatillisen koira-avusteisen työn tarkastelu. Tutkimukseen osallistui 5 lasta, lastenkodin työntekijöitä, koira-avusteinen ohjaaja sekä yksikön esimies. Tutkielma toteutettiin haastatteluna ja havainnoimalla. Tuloksista ilmeni, että koiran tuomilla arkisilla asioilla on koettu olevan suuri merkitys lastenkotityössä. Pelkästään jo eläimen rauhoittavaa läsnäoloa kuvattiin merkitykselliseksi. Tutkimuksessa eriteltiin myös työskentelyn ongelmakohtia ja haasteita. Vastauksista oli noussut pääasiallisiksi ongelmakohtiksi lastenkodin vaaratilanteet, ristiriidat vanhempien kanssa sekä mahdolliset allergiat ja pelot. (Vähä-Aho 2017.)

Balluerkan ym. (2014) tutkimus aiheesta keskittyy eläinavusteisen työskentelyn vaikutuksiin nuorten kiintymyssuhteissa. Tutkimukseen osallistui yhteensä 46 nuorta. Kaikki osallistujat olivat lastensuojelulaitokseen sijoitettuja. Heillä kaikilla oli myös taustalla mielenterveyden haasteita kuten masennusta ja ahdistuneisuushäiriötä. Lisäksi heillä oli vakavia haasteita lastensuojelulaitokseen sopeutumisessa. Tutkimuksessa nuoret osallistuivat psykoterapiajaksoon, jossa käytettiin terapiaeläiminä hevosia ja koiria. Jakso sisälsi yksilö- ja ryhmätapaamisia. Tutkimuksessa todettiin eläinavusteisen terapian vaikuttavan nuoriin positiivisesti. Tuloksissa huomattiin positiivisia vaikutuksia nuorten koulunkäynnin sujuvuuteen, sekä huomattiin muutosta keskittymiskyvyssä ja sosiaalisissa taidoissa. Terapiajakson jälkeen nuoret ilmaisivat enemmän turvallista kiintymystä. Eläinavusteisuus osoittautui hyödylliseksi keinoksi kyseisessä lastenkodissa. (Balluerka ym. 2014.)

5 Teoreettiset lähtökohdat

Olennaista koira-avusteisen työskentelyn tutkimisessa on toiminnan perustelu ja taustalla olevien teorioiden ja menetelmien tutkiminen. Aiemmin opinnäytetyössä kerroimme koiran läsnäolon merkityksestä ihmisen hyvinvointiin, sekä toimme esiin merkitystä puoltavia tieteellisiä tutkimuksia. Tässä kappaleessa esittelemme käsitteet, joiden pohjalta käsittelemme koira-avusteista toimintaa lastenkodissa: osallisuuden ja toiminnallisuuden.

5.1 Osallisuus

Osallisuudelle on monen kaltaisia määritelmiä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa artikkelissa Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa osallisuus määritellään kansalaisen kuulumisena sellaiseen kokonaisuuteen, jossa on saatavilla erilaisia hyvinvoinnin muotoja. Osallisuus voi olla vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuus voi olla aineellisia mahdollisuuksia, kuten rahallinen toimeentulo tai harrastus, tai aineettomia, kuten turva tai vuorovaikutus. Hyvinvoinnin muodot voivat myös sijoittua aineellisen ja aineettoman väliin. (Isola ym. 2017: 5.) THL kertoo myös verkkosivuillaan, että osallisuus on vahvasti yhteydessä yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin. Matala osallisuuden kokemus on yhdistetty tutkimuksissa vakavaan psyykkiseen kuormittuneisuuteen, heikentyneeseen työkykyyn ja yksinäisyyden kokemukseen. Osallisuuden kokemus taas lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja mahdollisuuksiin. Osallisuuden lisääntyminen yhteiskunnassa voi vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä. (Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet.)

Yksilöiden ja yhteisöjen osallisuutta voidaan pyrkiä edistämään eri yhteiskunnallisten tahojen ja yhteisöjen kautta. Osallisuutta edistävät toimet voidaan luokitella kolmeen osa-alueeseen: osallisuus omassa elämässä, osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa sekä osallisuus yhteisestä hyvästä (Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet). Näistä osa-alueista sekä niiden kytköksistä opinnäytetyöhömmme kerromme seuraavaksi.

5.1.1 Osallisuus omassa elämässä

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan yksilön oman elämän osallisuutta voidaan edistää siten, että palveluun tai toimintaan osallistuminen on omaehtoista. Osallistuja

tulee kohdata kunnioittaen ja kategorisoimatta, ja hänen kanssaan tulee etsiä omia, henkilökohtaisia ratkaisuja, jotka sopivat juuri hänelle. Oman elämän osallisuutta voidaan edistää myös niin, että yksin jääneet ja palvelusta syrjään jääneet henkilöt pyritään löytämään ja saamaan mukaan toimintaan. (Osallisuus omassa elämässä.) Palmukodissa oman elämän osallisuutta on pyritty edistämään niin, että kenenkään lapsen ei ole pakollista osallistua koira-avusteiseen toimintaan, mikäli siihen ei ole halua tai kiinnostusta. Lasten kanssa on myös etsitty yksilöllisiä ratkaisuja toimintaan osallistumiseen. Jotkut lastenkodin asukkaat viihtyvät parhaiten omissa oloissaan. Tällöin on järjestetty niin, että koira voi viettää aikaa kahdestaan asukkaan kanssa.

5.1.2 Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

Osallisuutta yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa voi puolestaan edistää THL:n mukaan niin, että toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä niiden asiakkaiden kanssa, joille palvelua tehdään. Nuuskun lastenkotivierailuilla on pyydetty lapsilta ajatuksia ja ideoita toiminnan toteuttamiseen, ja he ovat myös saaneet ideoida sitä kokonaan itse. Osallisuutta yhteisöön voidaan edistää myös siten, että järjestetty toiminta vahvistaa osallistujan mahdollisuuksia vaikuttaa myös kyseisen toiminnan ulkopuolella. Kuten aiemmin todettiin, koiran läsnäolo voi tukea yksilön vuorovaikuttamista muiden kanssa. Lapsi, joka ei normaalisti osallistu tai osoita kiinnostusta lastenkodin järjestettyyn toimintaan, saattaa olla kuitenkin kiinnostunut toimimaan koiran kanssa. Tämä voi vuorostaan tuoda hänelle rohkaisua osallistua vuorovaikutukseen muiden lasten ja ohjaajien kanssa koira-avusteisen toiminnan ideoinnin lomassa. Vahvistunut yhteys lapsiin ja ohjaajiin voi taas puolestaan tuoda lapselle intoa osallistua ja vaikuttaa ympäristössään enemmän. Tällöin toteutuu myös THL:n määritelmän viimeinen kohta eli se, että ihminen pääsee osaksi itselleen tärkeää yhteisöä. Koiran läsnäolo voi tehdä lapselle yleisissä tiloissa oleskelun ja muiden kanssa vuorovaikuttamisen helpommaksi, turvallisemmaksi ja vähemmän ahdistavaksi. (Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa)

5.1.3 Osallisuus yhteisestä hyvästä

THL:n verkkosivulla kerrotaan myös periaatteet siihen, miten osallisuutta yhteisestä hyvästä voidaan edistää. Ihmisen tulee voida nauttia yhteisestä hyvästä ja osallistua sen tuottamiseen sekä jakamiseen tasavertaisesti muiden kanssa. Tämä toteutuu lastenkodissa toistaiseksi hyvin, mutta asiaan tulee kiinnittää myös huomiota. Kysymys onkin, miten kaikille lapsille voidaan taata tasavertainen mahdollisuus nauttia koiran kanssa olosta. Ajallisesti joku lapsi saa aina väistämättä viettää enemmän aikaa Nuuskun

kanssa kuin joku toinen, yhtä halukas, lapsi. Joitakin lapsia voi estää osallistumasta toimintaan esimerkiksi se, että toiminta sijoittuu olohuoneeseen tai ulos. Onkin tärkeää antaa edellisessä kappaleessa mainittuja vaikuttamismahdollisuuksia niin, että toiminta on mahdollisimman esteetöntä. Ohjaajan näkökulmasta lapsien kesken syntyy myös usein ristiriitoja siitä, kuka saa pidellä Nuuskua tai käydä sen kanssa lenkillä. Ohjaajien huomiota tarvitaan siihen, että koiran läsnäolosta saavat nauttia kaikki tasapuolisesti, ja tämän varmistamiseksi voitaisiin kehittää erilaisia menetelmiä.

Osallisuutta yhteiseen hyvään voidaan edistää myös varmistamalla, että ihminen saa toimintaan osallistuessaan kiitosta, arvostusta ja yhteyksiä muihin ihmisiin (Osallisuus yhteisestä hyvästä). Tämä voi ajatella koira-avusteisessa toiminnassa toteutuvan jo pelkästään koiran kautta. Nuusku hyppii iloissaan, nuolee lapsen naamaa ja osoittaa käytöksellään arvostustaan ja kiintymystään. Nuuskun kanssa toimiessa on myös mahdollista luoda yhteyksiä muihin lapsiin leikin ja yhteisen toiminnan kautta. Toisaalta on huomioitava, etteivät kaikki lapset edes toivo luovansa yhteyksiä, vaan arvostavat enemmän omaa rauhaa ja viihtyvät yksin.

5.1.4 Osallisuus ja koira-avusteinen toiminta

Opinnäytetyömme näkökulmasta osallisuuden teoria on tärkeä, sillä koiran läsnäolo arjessa sekä koiran hoitaminen ja ruokkiminen lisää lapsen osallisuutta. Lapsi pystyy koirasta huolehtimalla osallistumaan merkityksellisyyden luomiseen ja kokemiseen, ja samalla osallistumaan sosiaalisiin suhteisiin muiden asukkaiden tai ohjaajien kanssa. Koiran hoito yhteisenä tekemisenä sekä sen kautta saadut kokemukset luovat osallisuutta ja yhteisöllisyyden tunnetta. Koiran läsnäolo tilanteessa voi myös tuoda ihmisten väliseen kommunikaatioon oman lisänsä sekä helpottaa sosiaalisiin tilanteisiin tulemistä (Hart 1995: 169). Edellisissä kappaleissa tulikin esille, että koira-avusteinen toiminta on omiaan parantamaan ihmisten välistä vuorovaikutusta. Voidaan myös tulkita, että koiran läsnäolo voi rauhoittaa koko lastenkodin tunnelmaa. Lapsi ottaa koiran huomioon toiminnassaan. Kun koira on talossa, ei voi huutaa tai riidellä, ettei koira säikähdä. Tämä voi helpottaa yhteistä oleskelua. Aiheesta kerrotaan haastattelujen analysoinnin yhteydessä lisää.

5.2 Toiminnallisuus

Toiminnallisuus on monijakoinen käsite. Kihlström-Lehtonen (2009: 55) avaa pro-gradussaan Wilcockin (1999) toiminnallisuuden määritelmiä. Wilcock kuvaa toiminnallisuutta kolmen käsitteen kautta: tekeminen, oleminen ja joksikin tuleminen (doing, being, becoming).

”Tekeminen” määrittää ihmisen hyvinvoinnin. Ilman tekemistä ihmiset eivät voi selviytyä. Tekemisen kautta ihmiset voivat olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, oppia uusia asioita ja kehittyä elämässä. Ihminen voi määritellä itsensä ja sitä, miksi haluaa tulla. Toiminta mahdollistaa itsensä tuntemisen, kun ihminen tekee asioita mistä pitää. ”Oleminen” määrittää itsensä tuntemisen ja liittyy ihmisen identiteettiin. Olemisen kautta ihminen hahmottaa, mikä on itselle tärkeää ja näin oppii tuntemaan itsensä. Olemiseen liittyy myös ympärillä olevat ihmiset. ”Joksikin tuleminen” kuvaa ihmisen elämänmittaista kehittymistä, oppimista ja muuttumista toiminnan kautta. Kaikki edellä mainitut ovat ihmiselle merkityksen lähteitä. Toiminnallisuudella ihminen pyrkii merkityksellisyyteen. Merkityksen tunteella on puolestaan vaikutusta ihmisen toiminnalliseen hyvinvointiin. (Kihlström-Lehtonen, 2009: 55.)

Koiran, lapsen ja ohjaajan yhdessä toteuttama arkinen toiminta on luonteeltaan toiminnallista, vaikkei siihen olekaan asetettu tavoitteita. Toiminta luodaan koiran ympärille tai koira otetaan toimintaan mukaan. Toiminta voi olla esimerkiksi koiran ruokkimista, kävelytystä tai vaikkapa silittämistä. Koirasta huolehtiessaan lapsi voi oppia myös itsestä huolehtimisen taitoja. Annettuaan koiralle aamupalan hän voi syödä aamupalan itse ja koira ulkoiluttaessa hän saa myös itselleen tärkeää liikuntaa. Näiden toimintojen harjoittelu voi olla tärkeää erityisesti, jos lapsella on haasteita rutiineissa ja itsestään huolehtimisessa. Positiivisten kokemusten saaminen voi rohkaista lasta ja vahvistaa motivaatiota.

Toiminnallisten menetelmien avulla erityisesti lapsi voi oppia luontevia tapoja olla ja ilmaista itseään niin kielellisesti kuin fyysisestikin. Toiminnallisissa menetelmissä aikuisen on helpompi luontevasti asettua lapsen rinnalle yhteisen tekemisen kautta. (Eklund & Janhunen 2005: 86, 92; Haapaniemi & Jantunen 2013: 218.)

5.3 Toiminnallinen hyvinvointi

Jokainen ihminen on toiminnallinen olento. Toiminnallista hyvinvointia edistää itselle merkitykselliseen toimintaan osallistuminen. Toiminnalliset tarpeet toteutuvat, kun ihminen osallistuu ja organisoii omaa tekemistään. Merkitykselliseen toimintaan osallistuminen antaa ihmiselle kokemuksia ja lisää ihmisen tyytyväisyyden sekä merkityksellisyyden tunnetta. Tyytyväisyyden tunteella on puolestaan positiivisia vaikutuksia ihmisen toiminnalliseen hyvinvointiin sekä terveyteen. Koirilla nähdään olevan vaikutusta ihmisten arjen laatuun ja sisältöön. Lemmikkieläimenä koiralla on vaikutusta ihmisen yleiseen terveyteen. Koira esimerkiksi lisää päivittäistä liikuntaa ja luo merkitystä ja struktuuria päivään. (Kihlström-Lehtonen 2009.)

Koiran vaikutuksesta toiminnalliseen hyvinvointiin on tehty eräs pro gradu -tutkielma, jossa kirjoittaja erittelee omistajien kokemuksia koiran vaikutuksesta heidän elämäänsä. Omistajien kokemusten kautta haluttiin havainnoida, millaisia vaikutuksia koirakokemuksilla ja lemmikillä ylipäänsä oli henkilöiden toiminnalliseen hyvinvointiin. Tutkimukseen osallistujia oli 18 kaverikoiratoimintaa harrastavaa koiranomistajaa. Tutkimuksen tulokset oli jaettu kahteen pääluokkaan: ”koira kasvun ja kehityksen käynnistäjänä” sekä ”koira elämänsisällön tuojana”. Tutkimuksen tuloksissa kerrottiin, että koirat tuovat elämään säännönmukaisuutta, mikä taas lisää omistajan hallinnan tunnetta ja tuo omistajalle järjestystä elämään. Koiran hoitaminen koettiin toimintana tärkeäksi. Erityisesti koiran ulkoilutuksella nähtiin olevan vaikutusta omistajan mielenvireyteen. Lisäksi ulkoilut kohentavat kuntoa ja mahdollistavat päivään taukoja. Ulkoilussa yhdistyy koiran sekä ihmisen hyvinvoinnin tukeminen. Hyvänä lisänä nähtiin ulkoilmasta ja luonnosta nauttiminen. (Kihlström-Lehtonen 2009.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöprosessin alussa päätimme yhdistää omat henkilökohtaiset mielenkiinnon kohteemme yhdeksi tutkimusaiheeksi. Olimme jo paljon aikaisemmin keskustelleet koira-avusteisen työn tärkeydestä ja mielenkiintoisuudesta sekä koirien käyttämisestä lastenkotityössä. Näin aiheemme muotoutui lastensuojelun ja koira-avusteisen toiminnan ympärille ja osallisuudesta sekä toiminnallisuudesta hahmottui työmme teoreettinen viitekehys. Samaan aikaan pyysimme työelämäkumppaniksemme Familiar Palmukoti Kannelmäkeä, jossa innostuttiin työmme aiheesta, ja luvattiin lähteä siihen mukaan. Kyseinen lastensuojeluyksikkö on jo sillä tapaa tuttu, että toinen opinnäytetyön tekijä Henni Piitulainen on työskennellyt siellä säännöllisesti kahden vuoden ajan. Koira-avusteista toimintaa on tänä aikana toteutettu runsaasti, ja voidaan olettaa, että tästäkin syystä työelämäkumppani oli halukas lähtemään prosessiin mukaan. Olemalla työelämäkumppanina opinnäytetyössämme Familiar Palmukoti Kannelmäki saa lisätietoa yksikössään tehtävästä koira-avusteisesta toiminnasta, lastenkodin asukkaiden tyytyväisyydestä toimintaan sekä toiveista jatkon suhteen.

Haluamme tuottaa eettisesti läpinäkyvän sekä luotettavan opinnäytetyön. Määrittelimme jo varhaisessa vaiheessa opinnäytetyömme reunaehdot. Noudatamme opinnäytetyössämme hyvää eettistä käytäntöä. Se on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohje, joka määrittellään teoksessa Hyvä eettinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa (2013). TENK on opetus- ja kulttuuriministeriön asettama neuvottelukunta, joka edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ehkäisee tutkimusvilppiä ja edistää tutkimusetiikkaa koskevaa keskustelua Suomessa. Ohjeessa määrittellään 9 kohtaa, joita tulee toteuttaa tuottaakseen luotettavaa ja laadukasta tietoa. Tärkeimpänä ohjeessa toistuu tiedeyhteisön yleisten toimintatapojen noudattaminen eli rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2013). Toteutamme koko opinnäytetyön hyvää eettistä käytäntöä noudattaen. Muita tärkeitä työtämme ohjaavia reunaehtoja ovat eläinsuojelulaki (247/1996), lastensuojelulaki (417/2007), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), tietosuojalaki (1050/2018) sekä Suomen perustuslaki (731/1999). Huomioimme tutkielmassa myös toisen opinnäytetyön tekijän, Henni Piitulaisen, aseman Palmukoti Kannelmäen työntekijänä. Piitulaisella on aiempaa tietoa ja kokemusta vastaajista, ja pidämme tärkeänä, että tutkielman johtopäätökset perustuvat vain ja ainoastaan teemahaastattelusta saatuun aineistoon. Haluamme noudattaa erityistä tarkkuutta siinä, että aiemmat vaikutelmat tai tapahtumat eivät vaikuta siihen, miten tulkitsemme aineistoa. Haluamme tutkia aineistoa objektiivisesti.

Työelämäkumppanin löydettyämme aloimme työstämään tutkimuskysymyksiä. Keskeiseen osaan tutkimuskysymyksiä työstäessä nousivat kartoittavat kysymykset (kuten ”miten? ja ”minkälainen?”). Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007: 134–135) jakavat tutkimuksen tarkoituksen neljään eri piirteeseen: kartoittava, ennustava, selittävä ja kuvai-leva tutkimus. Kartoittava tutkimusote löytää uusia ilmiöitä ja näkökulmia sekä kehittää hypoteeseja. Opinnäytetyömme tarkoitukseksi muotoutui kartoittaa, miten lastenkodin asukkaat kokevat koiran läsnäolon, ja millaisia vaikutuksia koira-avusteisella toiminnalla on ollut toiminnallisuuden ja osallisuuden kannalta. Päädyimme tekemään laadullisen tutkimuksen käyttäen teemahaastattelua aineistonkeruumenetelmänä.

Tutkimuskysymyksemme muotoutuivat lasten kokemusten kartoittamisen sekä teoreettisen viitekehyksen pohjalta:

Miten lastensuojeluyksikköön sijoitetut lapset kokevat koiran läsnäolon?

Millaisia vaikutuksia koira-avusteisella toiminnalla on lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen osallisuuteen ja toiminnallisuuteen?

Keräämme tietoa siitä, miten lastenkotiin sijoitetut lapset kokevat koiran läsnäolon. Huomiomme kiinnittyy näin ollen lasten kokemuksiin ja teoriaan koiran läsnäolon vaikutuksista ihmiselle. Haluamme opinnäytetyön avulla selvittää, miten lapset ovat kokeneet 2 vuoden aikana toteutetut koiravierailut, ja millainen merkitys niillä on ollut heille. Tavoitteemme on, että tuomalla esiin lasten kokemuksia koiran läsnäolon merkityksestä heille, yhteiskunnallinen tietoisuus toiminnan hyödyistä lisääntyisi. Lisäksi toivomme, että koira-avusteinen toiminta sekä sen toteuttamisen helppous saisi lisää huomiota lastensuojelun kentällä. Opinnäytetyömme antaa myös henkilöstölle ja johdolle arvokasta tietoa siitä, millainen merkitys koiran läsnäololla on asukkaille. Tiedon avulla he pystyvät kehittämään omia toimintatapojaan ja esimerkiksi lisäämään koira-avusteisen toiminnan määrää lastenkodin arjessa.

Koiran läsnäolon merkityksen ja siihen liittyvien kokemusten lisäksi työssämme keskeisessä osassa on osallisuuden ja toiminnallisuuden käsitteet koira-avusteisen toiminnan näkökulmasta lastenkotiympäristössä. Kuten aiemmin teoreettisessa osuudessa todettiin, koiran läsnäololla on monia positiivisia vaikutuksia ihmisen sosiaalisuuteen, aktiivisuuteen ja yleiseen hyvinvointiin. Haluamme opinnäytetyössämme kartoittaa, millaisia vaikutuksia sillä on lapsen osallisuuteen ja toiminnallisuuteen. Monet koira-avusteiseen

toimintaan liittyvät toiminnot lisäävät asiakkaan toiminnallisuutta. Tutkimuskohteenamme oleva koira-avusteinen toiminta on luonteeltaan vapaaehtoista, spontaania eikä sitä suunnitella etukäteen. Kuitenkin tietyt arkipäivän toiminnot, kuten koiran kanssa ulkoilu tai koiran ruokkiminen voivat jo lisätä toiminnallisuutta. Haluammekin kartoittaa, onko toiminnallisuuden lisääntymistä tapahtunut ja missä määrin, sekä millainen rooli koiralla on ollut siinä. Osallisuuden kokemusta haluamme puolestamme tutkia merkityksellisyyden kokemisen, kuulluksi tulemisen sekä sosiaalisiin suhteisiin osallistumisen näkökulmasta. Koira-avusteinen toiminta tuo lastenkotiin yhteistä hyvää, johon jokaisella on oikeus halutessaan osallistua. Tavoitteemme on kartoittaa, millainen merkitys koiran läsnäololla on ollut lapselle, kokeeko hän saaneensa vaikuttaa koira-avusteisen toiminnan sisältöön ja keston sekä millainen merkitys sillä on ollut hänen osallisuuteensa sosiaalisissa suhteissa.

Opinnäytetyön pitkäaikaisena tavoitteena on lasten kokemuksia kartoittamalla tuoda esiin koira-avusteisen toiminnan hyötyjä lastensuojelussa. Suomessa monessa lastenkodissa järjestetään koiravierailuja, mutta toimintaa voitaisiin silti lisätä ja monimuotoistaa. Esittelemällä koira-avusteisen toiminnan monia muotoja ja toimintaa järjestäviä tahoja haluamme tuoda esiin, että koira-avusteinen toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, jolla on pienet toteutusvaatimukset ja suuret hyödyt. Toivomme omalla opinnäytetyöllämme inspiroivamme lukijaa näkemään koira-avusteisen toiminnan mahdollisuudet omassa elämässään sekä toteuttamaan niitä mahdollisuuksien mukaan.

7 Opinnäytetyön toteuttaminen

Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä Palmukoti Kannelmäen kanssa. Palmukoti Kannelmäki tarjoaa perustason sijaishuoltoa 9–17-vuotiaille lapsille, jotka tarvitsevat muun muassa traumaattisten kokemusten ja psyykkisen oireilun vuoksi tukea arjessa selviytymiseen. Lapset ovat pääasiassa pitkäaikaisesti sijoitettuja, mutta sijoituksen kesto määritellään lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Palmukodin toimintatapa pohjautuu ratkaisu- ja voimavarakeskeinen menetelmään. Tarkoituksena on tukea lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä tavoitteet huomioon ottaen. Voimavaroja tuetaan esimerkiksi huomioimalla lapsen onnistumiset arjessa. Ratkaisu- ja voimavarakeskeisen menetelmän pohjalta yleisluontoisiksi tavoitteiksi on muodostunut lapsen hyvinvoinnin ja elämänhallinnan lisääminen sekä koulunkäynnin sujuminen. Palmukoti pyrkii tukemaan näitä tavoitteita tarjoamalla kodinomaisen kasvu ympäristön sen asukkaille. (Palmukoti Kannelmäki.) Opinnäytetyön aihetta valitessamme huomioimme sen seikan, että lastenkodissa ei ole mahdollista omistaa omaa koira, joten tuomalla koira lastenkotiin saadaan aikaan vieläkin kodinomaisempi tunnelma. Lemmikkieläimet ovat monelle ihmiselle erittäin tärkeä osa arkea. Tutkimme kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin lasten kokemuksia ja merkityksiä koiran läsnäolosta lastenkodista. Haastatteleimme kaikkia tutkimukseen halukkaita lastenkodin asukkaita. Haastattelumenetelmänä käytämme teema-haastattelua.

7.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkielmamme toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin sellaista tietoa, jota ei voida todentaa määrällisillä menetelmillä. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa päämääränä on ymmärtää tutkimuskohdetta ja hankkia aiheesta kvantitatiivista tutkimusta kuvailevampaa tietoa. Keskiössä ei ole tutkittavan aiheen yleistäminen, vaan tarkoitus on nimenomaan kuvata ilmiötä mielekkäillä tavoilla ilmaisten. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanallista ilmaisua tilastojen sijaan. Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu, että uusia hypoteeseja luodaan tutkimuksen edetessä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimuksessa kuvailevaan eli deskriptiiviseen tyyliin. Tiedonkeruussa ja analysoinnissa vastuu on pääasiassa itse tutkijalla. Tutkija kohtaa tutkittavan ja muodostaa kohtaamisen perusteella omat tulkinnat aineistoa analysoidessaan. (Kananen 2008: 24–25).

Tiedonkeruumenetelmäksemme valikoitu haastattelu sen vuoksi, että haluamme tuoda asiakkaan kokemuksia näkyväksi ja saada haastateltavien oma ääni kuuluviin. Muita

kvalitatiivisen tutkimuksen työkaluja ovat esimerkiksi havainnointi, dokumentointi, toimintatutkimus ja tapaustutkimus. (Kananen 2008: 57). Koimme olevamme täysin uuden asian ääressä lähtiessämme toteuttamaan haastatteluja. Emme opinnoissamme ole saaneet varsinaista haastattelukoulutusta. Huomasimme haastatteluja tehdessämme, että aiheeseen perehtymisestä huolimatta haastattelutilanne tuntui haastavalta ja oli täysin uusi kokemus. Olemme liittäneet opinnäytetyön liitteeksi haastattelurungon, josta käy ilmi haastattelussa käytetyt teemat ja apukysymykset. Kattokäsitteinä meillä toimi osallisuus ja toiminnallisuus, joiden pohjalta teemat muotoutuivat. Lopullisiksi teemoiksi muovautui suhde eläimiin, koiran vaikutus toiminnallisuuteen, koiran vaikutus osallisuuteen, koiran vaikutus tunne-elämään ja koiran läsnäolon merkitys.

7.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, joka on luonteeltaan lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastossa. Haastattelu etenee ennalta suunniteltujen teemojen pohjalta. Teemahaastattelusta voidaan puhua puolistrukturoituna haastatteluna. Teemat ja kysymykset ovat jokaiselle haastateltavalle samat, mutta tämä ei tarkoita, ett-eikä haastattelussa jää tilaa avoimelle keskustelulle ja joustavuudelle. Tässä haastattelun mallissa ihmisen vapaalle sanalle jää tilaa, huolimatta siitä, että teemat on laadittu haastattelua ennen. Teemahaastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että aihepiiriin on perehdytty ja haastateltavien tilanne on tuttu. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Tästä syystä päätimme, että Piitulainen toteuttaa haastattelut käytännössä, sillä hän tuntee kohderyhmän ja ympäristön jo ennalta. Tutkimuksen edetessä ja haastatteluaineistoa analysoidessa tulee ottaa huomioon, että ennalta määritellyt teemat eivät välttämättä pysy täysin samana. Haastattelun myötä vastauksista voi nousta sellaisia teemoja esille, joita suunnitteluvaiheessa ei ole ymmärretty ottaa huomioon. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006.)

7.3 Haastattelutilanteet

Haastattelimme neljää Palmukodin asukasta. Haastateltavien iät sijoituivat 9–16 ikävuosien välille. Haastattelua suunniteltaessa harkitsimme tarkkaan, millaista lähestymistapaa käyttäisimme haastatellessa lapsia ja nuoria. Tutkijoina ja haastattelijoina meillä on vastuu pitää huoli siitä, että haastateltavilta on pyydetty suostumus haastatteluun osallistumiselle. Ihmisoikeuslähtöisen tutkimusetiikan pohjalta osallistujalla tulee olla riittävästi tietoon pohjatutunut sekä vapaaehtoinen suostumus (Laadullisen sosiaalitutkimuk-

sen eettiset kysymykset 2005). Painotimmekin suostumusta pyytäessämme, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja haastatteluun osallistumisen voi keskeyttää perustelematta missä vain vaiheessa. Lapset ja heidän huoltajansa saivat etukäteen tiedotteen siitä, mistä haastattelututkimuksessa on kyse ja mitä varten sitä tullaan käyttämään. Halukkaat allekirjoittivat asiaankuuluvat suostumuslomakkeet. Alle 15-vuotiaiden lasten vanhemmilta pyydettiin myös suostumus lapsensa haastatteluun osallistumiselle.

Haastattelut toteutettiin Palmukodissa rauhallisessa ympäristössä. Haastattelun onnistumisen kannalta oli tärkeää, että haastattelu oli ennalta huolellisesti suunniteltu. Otimme haastatteluissa huomioon mm. haastateltavien iät. Haastattelijana meillä oli vastuu haastateltavan motivoinnista ja sen ylläpitämisestä. Loimme haastattelutilanteesta luottamuksellisen ympäristön ja vakuutimme, että annettuja tietoja ei väärinkäytetä ja ne käsitellään luottamuksellisesti. Lapsille ja vanhemmille tiedotettiin, että kaikki tunnistetiedot poistetaan ja muilla kuin opinnäytetyön tekijöillä ei ole mahdollisuutta nähdä käsiteltävää aineistoa.

7.4 Haastatteluaineiston analysointi

Tallensimme jokaisen haastattelun äänitiedostona. Haastattelujen jälkeen kävimme äänitiedostot läpi sekä litteroimme ne, eli kirjoitimme haastattelut tekstimuotoon. Lähdimme siis aineiston analysoinnissa liikkeelle litteroinnista. Toteutimme litterointiprosessimme Anita Saaranen-Kauppinen ja Anna Puusniekan (2009) laatiman litterointiohjeistuksen perusteella. Litterointi on tehty mahdollisimman sanatarkasti, kuitenkin jättäen joitain täytesanoja pois. Pyrimme litteroinnissa havainnollistamaan haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta. Toimme litteroinnissa ilmi, mitä haastattelussa on tarkalleen ottaen sanottu. Litterointiin on sisällytetty kaikki haastattelussa käytetyt lisäkysymykset, vaikka alkuperäisessä kysymyslistassa niitä ei olisi ollutkaan. Lisäkysymyksillä pyrittiin saamaan tarkennettuja vastauksia. Lisäkysymykset tulivat tarpeeseen tilanteissa, joissa haastattelijan vastaus jäi hyvin tulkinnanvaraiseksi tai oli työmme viitekehysten kannalta epäolennainen.

Litteroitu aineisto on purettu teema kerrallaan. Määrittelemämme teemat muovautuivat tutkimuskysymystemme pohjalta. Saimme eroteltua viisi eri teemaa analyysiä varten: suhde eläimiin, koiran vaikutus toiminnallisuuteen, koiran vaikutus osallisuuteen, koiran läsnäolon merkitys ja koiran vaikutus tunne-elämään. Keräsimme jokaisen teeman alle

sitaatteja, joista olemme tehneet havaintoja ja johtopäätöksiä. Kävimme litteroitua aineistoa läpi tarkasti teema kerrallaan. Litteroinnissa oli erityisen tärkeää, että litteroitu teksti vastaa haastattelussa käytyjä asioita mahdollisimman tarkasti. Tällä varmistettiin se, että teimme mahdollisimman todenmukaisia johtopäätöksiä. Analysointiprosessin jälkeen voitiin siirtyä vaiheeseen, jossa kerätystä tiedosta luodaan kokonaiskuva. Kerätty tieto linkitettiin laajempaan kontekstiin, eli opinnäytetyömme tapauksessa tutkimuskysymyksiin ja teoreettiseen viitekehykseen.

Tutkielman toteuttajina ja analysoijina meillä on vastuumme, mutta erityistä huomiota on kiinnitettävä myös vääjäämättömään puolueellisuuteen. Tuomme opinnäytetyössämme keräämästämme aineistosta tehdyt havainnot linkittäen ne esittelemäämme teoriapohjaan. Tulokset osio sisältää suoria sitaatteja havainnollistaaksemme lukijalle tutkimustuloksia ja niiden merkitystä haastateltavien omaa ääntä käyttäen.

7.5 Luotettavuus ja pätevyys

Olemme noudattaneet tutkielmaa tehdessämme Hyvää tieteellistä käytäntöä sekä asiankuuluvia lakeja, jotka on määritelty aiemmin opinnäytetyössä. Haluamme myös tuoda esiin tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnin näkökulman. Perinteiset käsitteet tieteellistä tutkimusta arvioidessa ovat usein olleet reliabiliteetti ja validiteetti. Tutkimuksen reliabiliteetti eli luotettavuus muodostuu haastateltavien kyvystä ja tahdosta vastata haastatteluissa todenmukaisesti, sekä tutkijan osaamisesta perusteltujen kategorisointien ja koodausten tekemisessä. Tutkimuksen validiteetti taas viittaa tutkimuksen pätevyyteen. Validiteetti kärsii muun muassa tutkijan mahdollisista virheistä esimerkiksi haastatteluissa ja aineiston tulkinnassa. Laadullisen tutkimuksen yhteydessä validiteetti voidaan ymmärtää paremminkin uskottavuudeksi ja vakuuttavuudeksi, sillä sisällöntulkinta ei ole yhtä ehdotonta ja absoluuttista kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006.)

Alkuperäinen tavoitteemme oli suorittaa kuusi haastattelua. Aineistomme jäi kuitenkin suppeammaksi kuin olimme odottaneet, sillä halukkaita haastateltavia oli lopulta neljä. On ilmeistä, että pätevyyden näkökulmasta laajempi aineisto olisi luonnollisesti ollut parempi. Laajempi aineisto tarjoaa monipuolisempia näkökulmia sekä useampia yksilökoh- taisia kokemuksia koira-avusteisen toiminnan merkityksestä. Aineiston jäätyä määrällisesti suppeaksi, keskityimme kiinnittämään huomiota sen laadulliseen syvyyteen. Olemme huomioineet opinnäytetyön luotettavuuden näkökulman erityisesti haastattelu-

kysymysten laatimisessa, haastattelutilanteissa sekä aineiston analysoinnissa. Luotettavuutta opinnäytetyössä parantavat esimerkiksi mahdollisimman tarkkojen kysymysten esittäminen sekä tarkka litteroiminen. Haastatteluissa haasteenamme oli kokemuksen ja koulutuksen puute. Haastattelujen tekeminen kuitenkin helpottui kerta kerralta, ja haastatteluiden sisältö lisääntyi, kun tuli luontevammaksi esittää tarkentavia kysymyksiä. Haastattelutilanteessa ei kuitenkaan voi vaikuttaa kaikkeen, sillä haastateltavankin osuus haastattelun kulussa on suuri.

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on nimenomaan ymmärtää tutkimuskohdetta. Tutkimuskohteita on tämän vuoksi melko pieni joukko, jotta kohdetta voidaan ymmärtää. Valitsimme haastattelun tiedonkeräysmenetelmäksi siksi, että haluamme tuoda lasten kokemuksia esiin niin, että heillä on melko vapaa mahdollisuus tuoda aidosti esiin ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Teemahaastattelu antaakin vastaajalle melko vapaat kädet tähän. Haastattelulla menetelmänä on toisaalta myös huonoja puolia. Vastaaja on vapaa tuomaan esiin omia kokemuksiaan, mutta toisaalta hän saattaa kokea haastattelutilanteen painostavaksi ja näin ollen vastata siten, minkä kokee olevan sosiaalisesti hyväksyttyä. Näin haastattelu saattaa sisältää virhelähteitä. Haastattelun toinen ongelmakohta on aikaan liittyvä. Haastateltavien etsiminen, heidän kanssaan haastatteluaikeista sopiminen sekä haastattelujen toteutus on aikaa vievää. Lisäksi haastatteluissa kerätty aineisto täytyy litteroida sekä analysoida. (Hirsjärvi & Hurme 2011: 34–35.)

8 Tulokset

Haastatteluista saamastamme aineistosta erottui selvästi viisi eri teemaa, jotka kulkivat käsi kädessä haastattelun osa-alueiden kanssa. Nämä teemat ovat suhde eläimiin, koiran vaikutus osallisuuteen, koiran vaikutus toiminnallisuuteen, koiran vaikutus tunne-elämään sekä koiran läsnäolon merkitys. Aineistoanalyysin tulokset on jaettu näihin teemoihin. Valitsimme haastatteluaineistosta keskeisimpiä asioita muodostuneiden teemojen perusteella. Täytyy kuitenkin huomioida, että joissain kohdissa teemat sekä aineistosta esiin tulleet huomiot linkittyvät yhteen. Haastatteluaineistossa on osa-alueita, jotka voi linkittää useampaankin eri teemaan. Tämän vuoksi yhdistimme koiran vaikutuksen tunne-elämään sekä koiran läsnäolon merkityksen yhdeksi teemaksi, sillä teemat liikkuvat samoilla aihealueilla niin aineiston kuin teoriantekin perusteella. Tässä luvussa esittelemme keskeisimmät aineistosta ilmi tulleet poiminnat teema kerrallaan.

8.1 Suhde eläimiin

Aineistosta kävi ilmi erityisesti muuttunut suhtautuminen koiriin vierailujen ansiosta sekä positiiviset mielikuvat Nuuskusta. Haastatteluissa tuli ilmi, että kaikilla vastaajilla on kokemusta koirista. Kaikki vastanneet myös pitivät koirista. Osa haastateltavista toi esiin tiettyjä eläimiä, joista ei pitänyt. Muista eläimistä oli niin positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia. Osalla vastaajista oli ollut aiemmin elämässään koira tai muita lemmikkejä. Kolme vastaajaa toi myös esiin, että oli aiemmin pelännyt koiria, mutta Nuuskun vierailut Palmukodissa olivat helpottaneet tätä pelkoa ja muuttaneet heidän suhtautumistaan koiriin. Nämä vastaajat kuvailivat suhtautumisensa olevan nykyään positiivisempi Nuuskun vierailujen ansiosta. Eräs vastaaja toi esiin, että oli aiemmin luullut, että koirat saattavat hyppiä päälle, tai olla muuten aggressiivisia. Hän koki, että rauhallisen ja sopuisan Nuuskun näkeminen oli kuitenkin tuonut hänelle ymmärryksen siitä, millaisia koirat oikeasti ovat.

Suurin osa vastaajista toivoi, että heillä olisi oma koira. Haastateltavat toivat esiin syitä, mikseivät voi omistaa koira, kuten läheisen allergia. Lastenkodissa asuvan lapsen ei myöskään ole mahdollista pitää omaa lemmikkiä. Nuuskun vierailut lastenkodissa olivat antaneet joillekin haastateltaville käsityksen siitä, millaista on omistaa koira ja millaisia vastuita ja päivittäistä hoitoa koiran omistamiseen liittyy.

Kaikki haastateltavat kuvailivat Nuuskua söpöksi. Nuuskua kuvailtiin haastatteluissa myös rauhalliseksi ja ihanaksi. Koira kuvailtiin sanoilla ”prinsessa”, ”lupsakka” ja ”karvapallo”. Vaikutelma Nuuskusta näytti olevan kokonaisvaltaisen positiivinen. Kaikki haastateltavat kuvasivat kokevansa suhteen Nuuskuun olevan hyvä ja lämmin. Eräs haastateltava havainnollisti Nuuskun roolia lastenkodissa:

H2: Se osaa leikkiä muiden kaa. Ja se osaa noudattaa sääntöjä, mitä pyydetään.

Leikkitaidot ja sääntöjen noudattaminen ovat myös lastenkodissa asuvalle lapselle erittäin tärkeitä taitoja. Leikkitaitojen hallitseminen mahdollistaa vuorovaikutuksen muiden lasten kanssa, ja sääntöjen noudattamisen taito varmistaa yleisen rauhan ja luottamuksen ilmapiirin.

8.2 Koiran vaikutus toiminnallisuuteen

Kartoitimme haastatteluissa sitä, mitä Palmukodin lapset tekevät Nuuskun tai Nuuskun ja ohjaajan kanssa. Haastateltavat kertoivat, että he ulkoilevat Nuuskun kanssa, silittävät sitä ja tekevät sen kanssa temppuja. Pari haastateltavista toi esiin heidän käyvän yhdessä ohjaajan ja koiran kanssa koirapuistossa ulkoilun yhteydessä. Kaikki haastateltavista kertoivat käyneensä lenkillä Nuuskun ja ohjaajan kanssa. Osa haastateltavista koki Nuuskun läsnäololla olevan positiivinen vaikutus heidän haluunsa ulkoilla. Osa taas koki, että sillä ei ole ollut vaikutusta. Nuuskun kanssa ulkoilu ja sen silittäminen koettiin miellyttävimpänä toimintana.

Ulkoilu on tärkeässä osassa lastenkodin päivärytmiä. Lastenkodissa pyritään motivoimaan lapsia jokapäiväiseen ulkoiluun, sillä voidaan ajatella sen olevan keskeinen osa lastenkodin kasvatuksellista ja kuntoutuksellista luonnetta. Ulkoilu on kaikille lapsille tärkeää, erityisesti lapsille, joilla on ylipaino-ongelmia, taipumusta uppoutua omiin oloihinsa tai vetäytyä huoneeseensa esimerkiksi pelien pariin. Koiran ollessa paikalla lapset saavat jonkun syyn lähteä ulos.

H2: Tekee mieli lähteä juoksulenkille sen kanssa, ja sit tulla takas. [...] Musta itestä tuntuu, et jos koiria ei ois tääl maailmassa, ei ois hirveesti ihmisiä jotka liikkuis.

H4: Yleensä mä en tykkää ulkoilla, kun mä en tykkää olla siellä, kun siellä on niin paljon ihmisiä ja mua aina ahdistaa jos siellä on ihan hirveästi ihmisiä, niin sitten ei ole kiva olla. Nuuskun kanssa on kiva käydä ulkona, koska sit kaikki luulee, että se on mun oma koira. Sit ne aina kyselee kaikkea siitä koirasta.

Koiran lisäksi ulkoilusta hyöttyy itse lapsi. Koiran ulkoilutukseen liittyy tärkeitä elementtejä. Koiran kanssa voidaan opetella tärkeitä arjen taitoja, kuten esimerkiksi vastuunkantoa sekä vuorovaikutustaitoja. Ulkoiluun liittyy myös yhteiset hetket ohjaajan kanssa. Haastateltavat toivatkin vastauksissaan esille ulkoilun olevan mukavaa yhdessä tekemistä. Yksi haastateltavista kertoi, että joskus ulkoiluun osallistuu sekä ohjaaja että muitakin lapsia yhdessä.

Kolme haastateltavista nosti esiin Nuuskun kanssa temppujen harjoittelun. Haastateltavat kuvasivat sen olevan mukavaa ja osa toi esille, että haluaisi opettaa Nuuskulle uusia temppuja. Temppujen tekemiseen liittyy toiminnan lisäksi vahvasti lapsen ja koiran välinen suhde ja vuorovaikutus. Temppuhetket lisäävät lapsen onnistumisen kokemuksia, kun koira tekee, mitä lapsi pyytää. Temppu- ja leikkihetket ovat usein spontaaneja. Ohjaajan rooli on sanoittaa lapselle koiran elekieltä ja neuvoa vaikkapa, miten jokin temppu opetetaan koiralle ja kuinka se saadaan tottelemaan.

8.3 Koiran vaikutus osallisuuteen

Kartoitimme haastateltavien toiveita siitä, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa tehdä Nuuskun, tai muun koiran, kanssa. Vastauksista nousi esiin useita erilaisia asioita, mitä koiran kanssa voisi tehdä. Toiveisiin sisältyi harrastamista koiran kanssa, erilaisissa paikoissa vierailua sekä vain yksinkertaista ajan viettoa. Kaikki vastaajista toivoivat, että koiravierailut jatkuisivat talossa.

Halusimme selvittää lasten kokemuksia siitä, saavatko he koiran ollessa talossa osallistua tämän hoitoon ja kokevatko he voivansa vaikuttaa siihen, mitä ja milloin Nuuskun kanssa tehdään. Haastateltavat kertoivat saavansa osallistua Nuuskun hoitoon halutessaan. Toiset kokivat Nuuskun hoitoon osallistumisen merkityksellisempänä, kun taas toiset suhtautuivat asiaan neutraalimmin. Yksi haastateltavista kertoi, että he ovat yhdessä ohjaajan kanssa harjoitelleet Nuuskun kynsien leikkuuta. Haastateltava kertoi, että hänelle oli uutta, miten koiran kynnet leikataan, sillä ei ollut ennen tiennyt miten se tehdään. Lisäksi hän oli päässyt osallistumaan Nuuskun pesuhetkiin. Haastateltava koki oppineensa koiranhoidosta paljon uutta.

Eräs haastateltavista kuvasi kuulluksi tulemisen kokemustaan koiran hoitoon liittyen seuraavalla tavalla:

H2: No kyllä, mutta se riippuu asiasta. Pitää kyllä kysyä sulta ensin, koska se ei oo mun koira. Mä en voi päättää kaikkea, mitä mä teen sen kaa.

Joskus, jos mä haluan tehdä jotain niin kyllä mun pitäisi ainakin kysyä sulta ennen kuin teen sen asian.

Halusimme selvittää, lisääkö Nuuskun läsnäolo yhteisöllisyyttä lastenkodissa. Miltei kaikki haastateltavista kokivat, että Nuuskun läsnäololla ei ole vaikutusta yhteiseen tekemiseen. Yksi vastaajista kertoi, että ei juurikaan vietä toisten lasten kanssa aikaa talossa edes silloin, kun Nuusku on paikalla. Yksi vastaajista toi esille yhteislenkit Nuuskun, toisen lapsen ja ohjaajan kanssa.

8.4 Koiran vaikutus tunne-elämään ja koiran läsnäolon merkitys

Keskityimme kahtena viimeisenä teemana koiran vaikutukseen tunne-elämään sekä koiran läsnäolon merkitykseen. Teemat esitellään samassa kappaleessa, sillä aiheet linkittyvät vahvasti yhteen.

Koiran läsnäolon on tutkittu vaikuttavan ihmisen henkiseen hyvinvointiin ja lisäävän hyvän olon tunnetta, joten koimme tämän teeman käsittelyn erityisen tärkeäksi. Tuloksista selvisi, miten lapset kokevat Nuuskun läsnäolon lastenkodin arjessa. Esiin nousi monenlaisia tunnekokemuksia. Nuuskun koettiin tuottavan iloa ja rauhallisuutta, ja toisinaan taas aiheuttavan mustasukkaisuuden tunteita. Nuuskun koettiin myös lievittävän yksinäisyyden tunteita. Koiran läsnäolo tuo lapselle eri ulottuvuuksia vuorovaikutukseen. Koira kutsuu jo omalla olemuksellaan lähestymään, ja eläimelle yleensä puhutaankin eri tavalla kuin ihmiselle. Lapselle voi myös olla luontevampaa ja helpompaa ottaa kontaktia koiraan. Koira voi tuntua turvalliselta erityisesti lapselle, jolla on takanaan traumaattisia kokemuksia. Ihmisen ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa mahdollistuu tietynlainen aitous.

Haastatteluissa käsiteltiin Nuuskun läsnäolon merkitystä lapsille sekä Nuuskuun ja sen läsnäoloon liittyviä tunteita. Nuuskun läsnäololla koettiin olleen pääasiassa positiivisia vaikutuksia. Kaikki haastateltavat totesivat, että on aina mukavaa nähdä Nuuskua. Eräs vastaaja koki Nuuskun läsnäolossa parhaaksi koiran rauhallisuuden. Nuusku tuottaa vierailuillaan lapsille myös pieniä arjen elämyksiä. Yksi haastateltava tuo asiaa esiin seuraavasti:

H4: Se on sellanen villi välillä, niin sit se on hauskaa katella sitä, kun se leikkii tuolla, ja nuuskuttelee ja kerjää, niin sit se on kivaa.

Koira on lastenkodissa mukana kaikissa arjen tilanteissa. Eräs vastaaja kuvaili Nuuskun vaikutusta arkeen:

H2: Se tuottaa tähän paikkaan iloa. Mut jos se ei oo tääl, nii tääl on iha normaalia. Sadan prosentoin ero ku Nuusku on tääl. Ku Nuusku on täällä, tänne tulee paljon energiaa.

Haastatteluissa käsiteltiin sitä, miten vastaajat kokivat Nuuskun vaikutuksen lastenkodin yleiseen ilmapiiriin. Puolet vastaajista koki, ettei Nuuskun läsnäololla ole vaikutusta ilmapiiriin. Puolet taas koki, että talon tunnelma on rauhallisempi kuin tavallisesti silloin, kun Nuusku on paikalla. Eräs vastaaja kuvaili tunnelmaa.

H4: Se on aika rauhallinen, kun se on täällä. Kaikki tietää, että se pelkää. Joskus täällä on tosi rauhallista ja joskus täällä on tosi villiä. Ja no yleensä on ollut silleen, että kaikki ei tykkää siitä, että Nuusku pelkää, nii sit ne käyttäytyy hyvin.

Nuusku alkaa usein käyttäytyä pelokkaasti, jos ääntä korotetaan. Lapset saattavat näin ollen huomioida herkän koiran läsnäolon käytöksessään, ja tämän vuoksi talon tunnelma on koettu rauhallisemmaksi. Toinen vastaaja koki myös, että muut lapset tiedostaen välttävät käytöstä, joka saattaisi pelottaa Nuuskua. Toisaalta vastaaja toi myös esiin, että välillä talossa on myös todella rauhatonta Nuuskun läsnäollessa, ja että tällöin Nuusku usein pelkää ja piiloutuu. Lastenkodin tunnelma riippuu aina päivästä ja tilanteet ovat Nuuskusta riippumattomia.

Aineiston perusteella Nuuskun läsnäolo talossa tuottaa toisinaan myös mustasukkaisuuden tunteita. Eräs vastaaja kertoi, että on hankalaa hyväksyä, että muidenkin lasten täytyy saada olla Nuuskun kanssa:

H4: No, välillä se on aika ärsyttävää, kun kaikki muut nuoret yleensä... Pitää muistaa et niillekin pitää antaa Nuusku, ja sitten se on vähän selasta...

Aineistosta ilmenee myös, että jotkut lapset kilpailevat Nuuskun huomiosta. Yksi vastaaja tuo esiin koiran läsnäolon luomia ristiriitoja:

H2: Täällä esimerkiksi jotkut lapset riitelee vaan Nuuskun takia. [...] Että kun Nuusku on täällä, niin kaikki haluais ottaa sen. Nuuskussa itessään ei ole ongelmaa, se on vaan koira.

Puolet vastaajista olikin sitä mieltä, että he kaipaivat lisää kahdenkeskistä aikaa Nuuskun kanssa. Loput vastaajista koki, että kahdenkeskistä aikaa on nyt riittävästi. On luonnollista, että joillekin lapsille koira muodostuu tärkeämmäksi kuin toisille. Tunnesiteen vahvuus riippuu monista asioista ja alkajaisiksi jo siitä, mitä eläimet lapselle merkitsevät. Koiran kanssa ajan viettäminen voi olla ihmiselle parhaimmillaan yhtä hedelmällistä kuin

sosiaalinen kanssakäyminen (Beck & Fine 2015). Vaikka toteutettu koira-avusteinen toiminta ei olekaan luonteeltaan ammatillista, lasten ja koiran yhteisiin hetkiin liittyy paljon ohjausta. Lapset voivat tarvita ohjaajan tukea koiran kanssa vietetyn ajan jakamiseen.

Koiran läsnäololla on tärkeä asema ajatellen koira-avusteista työskentelyä lastenkodissa. Läsnäolo pitää sisällään suunnittelematonta ja spontaania olemista koiran kanssa. Koiran läsnäolo lastenkodissa korostaa arkisuutta ja lisää lastenkotiin sen kodinomaista tunnelmaa. Usein koira vain oleskelee paikalla vailla sen kummempaa toimintaa. Koira on mukana useissa arkisissa tilanteissa.

Haastateltavien vastausten perusteella Nuuskun läsnäolo on herättänyt haastateltavissa monenlaisia tunteita ja olotiloja. Kaikki haastateltavista kokivat, että Nuuskun silittäminen tuntuu hyvältä. Jotkut haastateltavista toivat esille, että Nuuskun silittäminen on parasta sen läsnäolossa. Haastateltavat kuvasivat, kuinka Nuuskun läsnäolo vaikuttaa heidän oloonsa:

H2: Kerran mulla oli huono olo, niin se oli silloin paikalla. Mä tulin silittää sitä, ja tuli sitten sen jälkeen hyvä olo [...].

H1: Normaali, hyvä olo.

H3: No, ihan hyvä.

H2: Ihan hyvä olo. Mä vaan nauran sille, mitä se tekee, miten se liikkuu. Sit se aina haluaa antaa pusuja. Se antaa ihan hyvän olon.

Halusimme kuulla haastateltavilta, millaisia tunteita Nuusku heissä herättää. Vastauksista nousi selkeästi, että Nuuskun läsnäololla on ollut merkitystä lasten tunne-elämään. Yksi lapsi kuvasi Nuuskun herättämiä tunteita seuraavasti:

H4: No kun Nuusku on just sellainen, että sitä voi halailla, ja sille voi kertoa kaikki murheet, ja se ei mee levittää niitä kaikille. Tuntee vaan olonsa tosi turvalliseksi Nuuskun kanssa. Sit tulee tosi ilonen mieli, ku pääsee kertomaan Nuuskulle kaiken.

Yksi haastateltavista nosti esiin erään lastenkodissa tapahtuneen vahinkotilanteen, jossa Nuuskun terveys vaarantui. Haastateltava kertoi pelänneensä tällöin Nuuskun puolesta. Haastateltavalle oli herännyt tilanteessa pelon lisäksi surullisia tunteita. Haastateltava kuvasi tunteitaan seuraavasti:

H4: No joskus, jos mä oon vihainen, niin sit mä oon oikeasti surullinen, ja mietin aina et se on mun syy. Ja mä pelkään aina, että sille tapahtuu jokin isompaa juttua, niin sit mä aina pelkään.

Nuuskun läsnäolon koettiin helpottavan pahaa mieltä ja auttavan puhumaan tunteista talon aikuisille.

H2: Ku Nuusku on ollut täällä se opetti mulle aika paljon asioita. Se on ite vaan koira. Jokaiselle ihmiselle tulee paha mieli, mut mä opin, et jos on paha mieli nii siit voi puhuu ja kertoo et on paha mieli. Jos sä et puhuu ol- lenkaan, kukaa ei voi auttaa siihen asiaan.

Aineistossa nousi esiin myös yksinäisyyden tunne sekä Nuuskun rooli yksinäisyyden lie- vittämisessä. Kaikki haastateltavat kokivat Nuuskun lisäävän hyvää oloa ja osa koki Nuuskun myös lievittävän yksinäisyyden tunnetta. Koira oli ollut tukena vastaajille tilan- teissa, joissa he kokivat yksinäisyyttä tai kokivat jääneensä yksin. Vastaajat kuvailivat Nuuskun vaikutusta yksinäisyyden kokemiseen seuraavanlaisesti:

H2: Joskus mulle tulee huono olo, kun mä ajattelen että mä olen ihan yk- sinäinen. Mut kun mä muistan että Nuusku on täällä, niin mä voin mennä silittää sitä. Et en ookaan yksinäinen. Koirat antaa aina rauhan ihmisille.

H4: No se, kun kuuluu koko ajan nuuskuttamista, että tietää ainakin, että jos vaikka te meette rapsalle, niin sitten tietää, että ainakin joku on mun kanssa siellä.

Nuusku on ollut joillekin vastaajille selvästi tukena hankalissa tilanteissa. Haastateltavilta kysyttiin, minkälaisissa tilanteissa he toivoisivat Nuuskun olevan paikalla talossa. Osalla vastaajista ei ollut erityisiä toiveita siitä, millaisissa hetkissä Nuusku on paikalla. Osa kuvaili toiveitaan seuraavasti:

H3: Jouluna, kesällä.

H4: No surutilanteissa. Jos on yksinäistä, niin sitten Nuuskun pitää olla mun kanssa.

Yksi vastaaja kertoi, että toivoisi Nuuskun olevan paikalla esimerkiksi tilanteessa, jossa hänelle tärkeä henkilö on lähtenyt lastenkodista pois. Vastausta tarkentaessa haastatel- tava koki, että koira helpottaa yksinäisyyden tunnetta.

H2: Jos on paha mieli ja tuntee yksinäisyyttä, niin Nuusku on se ratkaisu silloin.

Aineistosta ilmenee, että puolet vastaajista toivoisivat omistavansa koiran. Suurin osa haastateltavista toivoivat Nuuskun käyvän enemmän Palmukodissa ja kokevat Nuuskun läsnäolon merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Yksi haastateltava suhtautui Nuuskun vierailuun neutraalimmin:

H1: Ei oo mielipidettä, mulle ihan sama mitä tänne tulee.

Eräs haastateltavista kertoi joutuneensa luopumaan koiristaan ja kertoi sen herättävän surullisia tunteita. Samalla haastateltavalla oli toiveissa omistaa edelleen oma koira. Lastenkodissa mahdollisuutta siihen ei kuitenkaan ole. Tulkintamme mukaan Nuuskun vierailu Palmukodissa on antanut lapselle kokemuksen lemmikkieläimen omistamisesta. Nuuskun läsnäolon koettiin olevan osa arkea ja tuovan lisää sisältöä päiviin.

9 Johtopäätökset

Jaamme opinnäytetyömme johtopäätökset kahteen eri osa-alueeseen, eli koiran läsnäolon merkitykseen sekä osallisuuteen ja toiminnallisuuteen. Ensimmäisessä alaluvussa vastaamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme: ”Miten lastensuojeluyksikköön sijoitetut lapset kokevat koiran läsnäolon yksikössä?”. Ensimmäisen alaluvun alle sisältyy koiran läsnäoloon limittyviä aiheita kuten tunteet ja ilmapiiri. Käsittelemme toista tutkimuskysymystä ”Millaisia vaikutuksia koira-avusteisella toiminnalla on lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen osallisuuteen ja toiminnallisuuteen?” toisessa alaluvussa. Tässä alaluvussa teemme havaintoja esimerkiksi siitä, minkälaiset asiat vahvistavat osallisuuden tunnetta sekä toiminnallisuutta ja mikä merkitys näillä asioilla on ollut haastatelluille Palmukodin asukkaille.

9.1 Koiran läsnäolon merkitys

Haastatteluaineiston perusteella lastenkodin koiran läsnäololla on ollut vaihteleva merkitys lapsille. Osalle koiran läsnäolo on merkinnyt paljon sekä herättänyt suuria tunteita, ja osalle koira on ollut ihan mukava lisä arkeen. Tälle on paljon mahdollisia eri syitä. On monta perustetta sille, millainen suhde lapsen ja eläimen välille muodostuu vai muodostuuko sitä ollenkaan. Jari Sinkkonen (2013) toteaa, että kiintymyssuhteilla on nähty olevan merkitystä siihen, millaisia vaikutuksia eläimellä on ihmiseen. Esimerkiksi kaltoinkohdelluilla ja traumaattisia kokemuksia läpikäyneillä lapsilla voi usein olla kokemusta pettymyksistä ihmissuhteissa ja tämän vuoksi he voivat suhtautua varautuneesti ihmisiin. Palmukoti Kannelmäen asukkaat tarvitsevat tukea arjessa selviytymiseen nimenomaan traumaattisten kokemusten, psyykkisen oireilun ja tunne-elämän häiriöiden vuoksi. Tämä voi mahdollisesti liittyä siihen, millainen suhde vastaajilla oli syntynyt Nuuskuun. Lapselle, jolle on muodostunut välttelevä kiintymyssuhde elämässään, voi olla luontevampaa olla tekemisissä turvallisen eläimen kuin ihmisen kanssa. Koira voi toimia lapselle tässä tapauksessa luotettavampana kumppanina kuin ihminen. Toisaalta myös turvallisesti kiintynyt lapsi voi kokea luontevaksi muodostaa eläimeen vastavuoroinen suhde. Lapsen taustasta ei näin ollen voi vetää kiinteitä johtopäätöksiä siihen, miksi ja miten lapsi kiintyy koiraan.

Kiintymyssuhteiden lisäksi asiaa voidaan tarkastella myös Human-Animal Bondin eli ihmisen ja eläimen välisen suhteen kannalta. Suhteen syntyminen vaatii, että molemmat osapuolet ovat halukkaita ja vapaaehtoisia osallistumaan vuorovaikutukseen toistensa kanssa. HAB hyödyttää molempia osallistujia ja sisältää käytöstä, joka on olennaista

molempien hyvinvoinnille. Tällainen suhde on luonteeltaan läheinen ja lämmin, sekä samanlainen kuin vaikkapa kahden ystävän välinen suhde. (Beck & Fine 2015: 4-5.) Vastaajat, jotka kokivat suhteensa syvemmäksi koiran kanssa, olivat kenties avoimempia ja halukkaampia vuorovaikuttamaan koiran kanssa sekä kokivat yhteisen ajan merkityksellisemmäksi. Asiaan vaikuttavat myös henkilökohtaiset mieltymykset, aiemmat kokemukset eläimistä sekä yleinen elämäntilanne. Joidenkin on vain luontevampaa olla eläinten kanssa tekemisissä kuin toisten. Aineistosta tuli kuitenkin ilmi, että kaikki vastaajat kokivat enemmän tai vähemmän positiivisena sen, että yksikössä vieraillee säännöllisesti koira. Eroja oli nimenomaan siinä, oliko vastaajalla halua viettää aikaa koiran kanssa ja millainen merkitys koiralla oli vastaajalle.

Koira-avusteiseen toimintaan liittyy vahvasti koiran ja ihmisen välinen vuorovaikutus ja siinä toteutuvat sosiaalisuuden muodot. Sosiaalinen vuorovaikutus on ihmiselle elintärkeää, ja sen puute voi johtaa yksinäisyyteen, masentuneisuuteen ja stressiin (Hart & Yamamoto 2015: 59). Aineistosta nousi esiin yksinäisyyden kokemus sekä koiran roolin ehkäisemisessä. Yksinäisyyttä voidaan ehkäistä sosiaalisen tuen avulla. Sosiaalinen tuki on informaatiota, joka saa ihmisen uskomaan olevansa välitetty, rakastettu ja osa jotakin verkostoa (Cobb 1976). Lemmikin läsnäololla voi olla samankaltainen vaikutus kuin sosiaalinen tuen saamisella toiselta ihmiseltä. Koiran antama sosiaalinen tuki juontaa juurensa esimerkiksi koiran käsittelemisestä, lenkittämisestä tai huolien jakamisesta koiralle. (Serpell 2015: 17.) Aineistosta voi päätellä, että osa vastaajista oli saanut koiran kanssa toimiessaan tällaista sosiaalista tukea ja se oli puolestaan vähentänyt heidän yksinäisyyden kokemustaan siinä hetkessä. Ei voida kuitenkaan todentaa, miten koiran läsnäolo on vaikuttanut kyseisten vastaajien yksinäisyyden kokemukseen pitkällä aikavälillä.

Aineiston perusteella koiran läsnäololla oli ollut paljonkin vaikutusta osan vastaajista tunne-elämään. Kaikki vastanneet kokivat Nuuskun läsnäolon tuovan heille hyvän olon. Esiin tuotiin useasti, että Nuuskun kanssa ajan viettäminen oli helpottanut vastaajien henkisesti huonoa olotilaa. Vuorovaikutus koiran kanssa lisääkin ihmisen oksitosiinipitoisuutta, mikä puolestaan voi saada ihmisen tuntemaan itsensä onnellisemmaksi ja vähemmän masentuneeksi (Latvala-Sillman 2018: 22–23). Jo pelkkä koiran katsominen voi rauhoittaa ja rentouttaa katsojaa (Katcher ym. 1983). Lasten kokemukset koiran vaikutuksista henkiseen olotilaan kulkevat vahvasti käsi kädessä olemassa olevan tutkimustiedon kanssa. He toivoivat koiran olevan paikalla juuri sellaisissa tilanteissa, kun heillä itsellään on vaikeaa. Hart ja Yamamoto (2015: 56) kertovat, että koira voi olla tu-

kena erityisesti ihmiselle, joka on kriisitilanteessa. Kuten aiemmin tuotiin esille, Palmukodin asukkaat tarvitsevat tukea arjessaan juuri tunne-elämän oireilun ja traumaattisten kokemusten vuoksi, ja saattavat näin ollen tarvita ajoittain ulkopuolista tukea pahan olon selättämiseen. Kun aineistoa verrataan teoriaan, voidaan todeta, että koiran läsnäololla on ollut hetkellisiä myönteisiä vaikutuksia vastaajien psyykkiseen hyvinvointiin. Pidempien vaikutusten tutkimiseksi täytyisi havainnoida koiran ja lapsen välisiä tilanteita. Haastatteluja tulisi pitää tasaisin väliajoin, jotta saataisiin luotettavaa tietoa koiran vaikutuksista.

Aineiston perusteella koiran läsnäololla oli myös ollut osittainen merkitys talon tunnelmaan. Osa vastaajista kertoi, että talon tunnelma oli rauhallisempi, kun koira oli paikalla. He toivat esiin, että lapset mukauttavat käytöstään sopimaan Nuuskulle, sillä Nuusku pelkää kovia ääniä ja rauhatonta tunnelmaa, ja että Nuusku piiloutuu, kun talossa on meteliä tai riitaa. Toisaalta eräs vastaaja totesi, että joskus lastenkodissa on rauhatonta ja joskus rauhallista ja koki sen riippuvan ajankohdasta. Päivät ovat aina erilaisia koiran läsnäolosta riippumatta. Johtopäätöksiä ei näin ollen voida vetää siitä, onko koiran läsnäolo vaikuttanut talon tunnelmaan.

9.2 Koiran vaikutus osallisuuteen ja toiminnallisuuteen

Tulosten perusteella osallisuus ja toiminnallisuus nivoutuu tiukasti yhteen. Halusimme haastatteluilla selvittää Nuuskun vaikutusta lastenkodin lasten osallisuuteen ja toiminnallisuuteen. Pyrimme vastaamaan kysymykseen ”Millaisia vaikutuksia koira-avusteisella toiminnalla on lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen osallisuuteen ja toiminnallisuuteen?”.

Opinnäytetyömme näkökulmasta osallisuuden teoria on siten tärkeä, että koiran läsnäolo arjessa sekä koiran hoitaminen ja ruokkiminen lisää lapsen osallisuutta. Lapsi pystyy koirasta huolehtimalla osallistumaan merkityksellisyyden luomiseen ja kokemiseen, ja samalla osallistumaan sosiaalisiin suhteisiin muiden asukkaiden tai ohjaajien kanssa. Koiran hoito yhteisenä tekemisenä sekä sen kautta saadut kokemukset luovat osallisuutta ja yhteisöllisyyden tunnetta. Koiran läsnäolo tilanteessa voi myös tuoda ihmisten väliseen kommunikaatioon oman lisänsä sekä helpottaa sosiaalisiin tilanteisiin osallistumista (Hart 1995: 169). Toiset kokivat Nuuskun hoitoon osallistumisen merkityksellisempänä, kun taas toiset suhtautuivat asiaan neutraalimmin. Lapset osallistuivat Nuuskun hoitoon heidän niin halutessaan. Osallisuuden teemaan liittyy osallistuminen yhteiseen tekemiseen ja vaikuttaminen ympärillä tapahtuvaan toimintaan. Osallisuutta voidaan

edistää esimerkiksi varmistamalla, että lapsi saa toimintaan osallistuessaan kiitosta, arvostusta ja yhteyksiä muihin ihmisiin (Osallisuus yhteisestä hyvästä). Tämän voi ajatella koira-avusteisessa toiminnassa toteutuvan jo pelkästään koiran kautta. Nuusku hyppii iloissaan, pusuttelee lapsen naamaa ja osoittaa käytöksellään arvostavansa ja pitävänsä lapsesta. Toisaalta on huomioitava, etteivät kaikki lapset edes toivo luovansa yhteyksiä, vaan arvostavat enemmän omaa rauhaa ja viihtyvät yksin. Osallisuuden näkökulmasta koira voi mahdollistaa lapselle yhteyksien luomisen muiden lasten kanssa. Haastatteluiden perusteella yhteisöllisyyden kokemukset lastenkodissa eivät kuitenkaan linkittyneet vahvasti koiran läsnäoloon.

THL:n verkkosivulla luetellaan myös periaatteet siihen, miten osallisuutta yhteisestä hyvästä voidaan edistää. Ihmisen tulee voida nauttia yhteisestä hyvästä ja osallistua sen tuottamiseen sekä jakamiseen tasavertaisesti muiden kanssa. Tämä toteutuu lastenkodissa toistaiseksi hyvin, mutta asiaan tulee kiinnittää myös huomiota. Kysymys onkin, miten kaikille lapsille voidaan taata tasavertainen mahdollisuus nauttia koiran kanssa olosta. Ajallisesti joku lapsi saa aina väistämättä viettää enemmän aikaa Nuuskun kanssa kuin joku toinen, yhtä halukas, lapsi. Se, että toiminta sijoittuu olohuoneeseen tai ulos, voi myös rajoittaa joidenkin lasten osallistumista. Tulosten perusteella lasten kesken saattaa syntyä erimielisyyksiä siitä, kuka saa pidellä Nuuskua tai käydä sen kanssa lenkillä. Ohjaajien huomiota tarvitaankin siihen, että koiran läsnäolosta saavat nauttia kaikki tasapuolisesti, ja tämän varmistamiseksi voitaisiin kehittää erilaisia menetelmiä.

Lastensuojelun käsikirjan (Lastenkoti, nuorisokoti) mukaan toiminnallisuutta pidetään hyvänä työskentelyotteena lastensuojelulaitoksessa. Erilaiset seikkailu- ja toimintaelämykset ovat osoittautuneet tärkeiksi elementeiksi lastenkotityössä. Tutkielmassamme toiminnallisuus muodostaa keskeisen osan koira-avusteisesta toiminnasta lastenkodissa. Koira-avusteisuutta voi hyödyntää lastenkodin arjessa monin eri tavoin. Koira esimerkiksi motivoi ulkoilemaan. Koira aktivoi toimintaan, sen kanssa voi leikkiä ja sille voi opettaa erilaisia asioita. Uuden oppiminen ja mielekkään toiminnan harjoittaminen lisää toiminnallista hyvinvointia. (Hasselkus 2002: 132.)

Kaikista selkeimmin aineistosta nousi esille ulkoilu ja sitä pidettiin innostavana tekemisenä. Kihlström-Lehtonen (2009) kuvaa koiran lisäävän ihmisen päivittäistä liikuntaa ja luovan merkitystä ja struktuuria päiviin. Lastenkodissa ulkoilu on tärkeä osa päivärytmiä. Lapsia voi motivoida koiran avulla toiminnalliseen työskentelyyn, mutta aina se ei toimi. Lapset ovat yksilöitä, ja motivaatio jakautuu jokaisen lapsen kohdalla eri tavoin. Eräs haastateltava ei kokenut Nuuskulla olevan innostavaa vaikutusta ulkoiluun, mutta toi

esille Nuuskun ja ohjaajan kanssa yhdessä ulkoilun olevan kivaa yhdessä tekemistä. Motivaationa voi siis toimia yhteinen aika ohjaajan kanssa. Merkitykselliseen toimintaan osallistuminen antaa ihmiselle kokemuksia ja lisää ihmisen tyytyväisyyden sekä merkityksellisyyden tunnetta. Tyytyväisyyden tunteella on puolestaan positiivisia vaikutuksia ihmisen toiminnalliseen hyvinvointiin sekä terveyteen. (Hasselkus 2002: 132.) Haastatteluaineistosta nousi esiin monenlaisia toiveita siitä, mitä Nuuskun kanssa voisi tehdä tulevaisuudessa. Toiveisiin sisältyi harrastamista koiran kanssa, erilaisissa paikoissa vierailua sekä yksinkertaista ajanviettoa.

Emme löytäneet aiempaa tutkimusta koira-avusteisen työskentelyn vaikutuksesta osallisuuteen, joten tuloksia on hankala peilata mihinkään. Aihe vaatii jatkotutkimusta, sillä näkemyksemme mukaan osallisuuden teema koira-avusteisen työskentelyn kontekstissa on tärkeä tutkimusaihe. Ainakin opinnäytetyömme pieni osa puoltaa koiran positiivista vaikutusta osallisuuteen. Pohdimme myös, kuinka toimintaa suunnittelella ja tavoitteita asettamalla voitaisiin lisätä osallisuutta lastenkodissa. Koira-avusteisen työskentelyn menetelmät sopivat osallisuuden lisäämiseen hyvin. Toki tämä vaatisi vapaaehtoisen toiminnan sijasta tavoitteellista koira-avusteista toimintaa, jotta koiran vaikutuksia osallisuuteen voitaisiin perustellusti arvioida.

10 Pohdinta

Olemme opinnäytetyössämme käsitelleet koira-avusteista toimintaa lastensuojelussa sekä avanneet aiheeseen liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Olemme myös kuvailleet tutkimusprosessia ja sen toteutus- ja analysointimenetelmiä. Tässä luvussa avaamme pohdintojamme opinnäytetyöprosessin kulusta, tutkimusongelman rajaamisesta ja prosessin aikana kohtaamistamme haasteista. Kuvailimme myös ajatuksiamme siitä, mistä näkökulmasta aihetta voisi tutkia jatkossa ja minkälaiselle tutkimukselle olisi tarvetta.

Opinnäytetyömme kulkuun sisältyi monia haasteita matkan varrella. Aiemmin toivomas-
tamme kuudesta haastattelusta toteutui lopulta neljä. Neljäkin haastattelua riittää laadul-
lisessa tutkimuksessa, mutta tutkielman kannalta hedelmällisintä olisi ollut, että kaikki
lastenkodin asukkaiden äänet olisi saatu kuuluviin, sillä aihe koskee heitä kaikkia. Haas-
tattelun antaminen oli kuitenkin vapaaehtoista, joten haastattelun antoivat lopulta vain
halukkaat. Saimme onneksemme neljästäkin haastattelusta paljon näkökulmia ja sisäl-
töä tutkielmaamme. Haastatteluissa ilmeni myös teemahaastattelun periaatteiden mu-
kaisesti uusia teemoja, joita emme etukäteen olleet osanneet harkita osaksi tutkielmaa.
Näin ollen teemahaastattelu haastattelumenetelmänä rikasti tutkielmaamme ja saimme
vastaajien äänen kuuluviin.

Koemme, että haastattelut sujuivat hyvin. Osalla vastaajista oli laajempia näkökulmia
teemoihin, joista keskustelimme, ja he olivat selkeästi pohtineet asiaa etukäteen. Sa-
moilla vastaajilla oli aineiston perusteella myös vahvempi tunneside koiraan ja näin ollen
aihe saattoi olla heille merkityksellisempi. Toiset vastaajat taas kuvailivat käsiteltyjä tee-
moja paljon suppeammin eivätkä ottaneet vastauksissaan useinkaan kantaa suuntaan
tai toiseen. Pohdimme asiaa, ja on mahdollista, että näitä vastaajia jännitti haastatteluti-
lanne sen muodollisuuden ja uutuuden vuoksi. Pyrimme toki tekemään tilanteesta mah-
dollisimman rennon, kodinomaisen ja arkisen niissä puitteissa, jotka meillä oli. Tästä
huolimatta haastattelutilanne oli väistämättä vastaajille uusi, ja valokeilaan joutuminen
saattoi tuntua heistä epämiellyttävältä. Tämän vuoksi vastaukset eivät välttämättä ku-
vastaneet heidän todellisia mielipiteitään. Täytyy huomioida, että nämä ovat vain tulkin-
toja, ja syy vähäpuheisuuteen haastattelutilanteessa voi johtua monesta eri syystä.
Syynä voi olla myös haastattelijan kokemattomuus. Haastattelujen teoriaan tutustues-
samme huomioimme, että haastattelijan olisi hyvä olla kouluttautunut toteuttamaan
haastattelua. Haastattelijoina olimme täysin vailla kokemusta. Mielestämme opintoja voi-
taisiin laajentaa, jotta opiskelijat saisivat kokemusta siitä, miten haastattelut tulisi toteut-
taa. Jälkikäteen ajatellen olisimme voineet tehdä joitain asioita toisin, jotta haastatteluista

olisi saatu vieläkin kattavampia tuloksia. Huomasimme kuitenkin kehitystä haastattelujen edetessä. Viimeinen haastattelu sujuikin jo paljon luontevammin verraten ensimmäiseen.

Aloimme tutkielman edetessä pohtimaan teoreettisia valintojamme. Valitsimme viitekehysiksi toiminnallisuuden ja osallisuuden. Saimme kattavasti tuloksia liittyen koiran vaikutuksesta toiminnallisuuteen, mutta osallisuuden näkökulma jäi suppeaksi. Alussa otimme teoreettiseen viitekehykseen hyvinvoinnin käsitteen, mutta päätimme jättää aiheen tarkastelun hyvinvoinnin näkökulmasta pois. Hyvinvointi on erittäin suuri kokonaisuus, jolla on monta eri osa-aluetta. Teemahaastattelun menetelmällä olisi miltei mahdotonta todentaa vaikutuksia lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Lopulta aiheemme rajautui toiminnallisuuden ja osallisuuden viitekehyksiin.

Rajauksemme mukaisen tutkimustiedon vähyys tuotti haasteita tuloksia analysoidessa. Suomessa ei ole tutkittu eläinavusteista työskentelyä vielä kovin laajasti varsinkaan lastensuojelutyön kontekstissa. Suomessa on toteutettu vain muutamia opinnäytetöitä ja pro-gradu -tutkielmia aiheeseen liittyen, ja luimme niistä useita perehtyäksemme Suomessa tehdyn tutkimuksen laajuuteen. Englanninkielisiä tutkimuksia oli tehty enemmän, joten päädyimme hyödyntämään niitä. Emme löytäneet spesifejä tutkimuksia koiran vaikutuksesta lasten osallisuuteen lastensuojelulaitoksessa, joten havainnot ja tulokset jäivät vaille vertailukohtaa. Olosuhteisiin nähden koemme kuitenkin keränneemme tarvittavan teoriapohja tutkielmalle. Vaikka tutkimuksia koira-avusteisesta toiminnasta lastensuojelutyön kontekstissa olikin rajatusti, hyödynsimme lähteitä, joissa kerrottiin eläinavusteisen työskentelyn menetelmistä muussa kontekstissa. Epäselvyyttä tutkimustiedon hyödyntämisessä loi myös eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvän terminologian limittyvyys ja vaihtelevuus. Eri kielillä käsitteet merkitsivät eri asioita, ja oli vaikeaa luoda pitävää ja luotettavaa tietoa niiden pohjalta. Ilmiön yleistyessä ja tutkimustiedon lisääntyessä on toivottavaa, että myös suomenkielinen terminologia vakiintuu sekä vastaa englanninkielistä terminologiaa. Olisi myös tärkeää muodostaa yhteiset eettiset suuntaviivat ammattihenkilöille, jotka käyttävät työssään eläinavusteisia menetelmiä. Kentällä vallitsee ristiriidassa olevia näkemyksiä eläinavusteisista menetelmistä, mikä on ymmärrettävää eläinavusteisen työskentelyn monialaisuudesta johtuen. Tämä voi myös olla taustasy terminologian epäselkeydelle. Eläinavusteisen työskentelyn yleistyessä ja tutkimustiedon lisääntyessä terminologia varmasti selkenee.

On huomioitava, että opinnäytetyömme tulokset eivät ole suoraan sovellettavissa kaikkiin lastenkoteihin. Koira-avusteista toimintaa suunniteltaessa täytyy huomioida monta

eri seikkaa: onko talossa allergioita, koirapelkoa tai muita esteitä työn toteuttamiselle. Koemme tästä huolimatta, että suotuisissa olosuhteissa koira-avusteisuudesta on suuri hyöty lastenkodin lapsille. Mielestämme niin yhteistyössä kanssamme toimineen lastenkodin kuin muidenkin lastenkotien olisi hyödyllistä saada tietoa koira-avusteisuudesta, sen monipuolisista menetelmistä sekä laaja-alaisista fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista hyödyistä. Koiran läsnäolo lastensuojeluyksikössä eittämättä vähentää sen laitosisuutta ja korostaa kodinomaisuutta. Koira voidaan nähdä osana perhettä. Tuomme työllämme sitä esiin, että toiminta voi olla myös vapaaehtoista ja toimintaa voi toteuttaa ilman siihen laadittua koulutusta. Toimintaa tehdessä täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että työn eettiset edellytykset täyttyvät ja koiran hyvinvoinnista pidetään huolta.

Näemme siis, että koiran mukaan ottaminen lastensuojelutyöhön sisältää monipuolisesti mahdollisuuksia. Koira-avusteisessa työskentelyssä täytyy kuitenkin huomioida vapaaehtoisen sekä ammatillisen työskentelyn erot. Vaikka vapaaehtoista koira-avusteista toimintaa eivät määritä ammatillisen työskentelyn tapaan koulutukset, ohjeistukset ja reunaehdot, tulee siinäkin huomioida eläimen ja asiakkaan hyvinvointi ja etu. Lastenkodissa tehtävällä koira-avusteisella toiminnalla ei välttämättä tavoitella sen suurempia hyötyjä tai terapeuttisia lopputuloksia, vaan se voi olla oiva lisä lastenkodin arkeen erityisesti niille lapsille, jotka pitävät eläimistä. Toisaalta niillä lapsilla, joilla liittyy koiriin huonoja kokemuksia, on mahdollisuus tutustua turvalliseen eläimeen ohjaajan opastuksella ja saada uutta sisältöä arkeensa tätä kautta.

Opinnäytetyömme on hyödyllinen erityisesti lastensuojelussa työskenteleville ammattihenkilöille, jotka haluavat saada lisää tietoa koira-avusteisesta työskentelystä. Toki tutkielma voi olla mielenkiintoista luettavaa kenelle tahansa henkilölle, joka on kiinnostunut koira-avusteisuuden muodoista ja menetelmistä. Onhan koira-avusteisen työskentelyn kenttäkin erittäin monialainen. Laadullisena tutkimuksena opinnäytetyömme tulokset eivät tietenkään takaa, että muissa lastensuojeluyksiköissä koira-avusteinen työskentely toteutuisi samalla tapaa. Koemme kuitenkin, että aineistosta nousi esiin merkittäviä oma-kohtaisia kokemuksia koiran läsnäolon merkityksestä. Ne kuvaavat lasten kokemuksia ja puoltavat koira-avusteisen työskentelyn hyötyjä. Tutkielmamme keskittyy erityisesti spontaaniin ja vapaaehtoiseen koira-avusteiseen toimintaan, ja voi olla juuri kyseisestä matalan kynnyksen toiminnasta kiinnostuneelle hyödyllistä luettavaa.

Tulevaisuutta ajatellen pohdimme, että koira-avusteisen työskentelyn kentällä tärkeää olisi erityisesti käsitteiden määrittely. Hämmennystä aiheuttavat sekavat käsitteet, jotka vaihtelevat toimijasta riippuen. Jatkotutkimuksessa käsitteiden huolelliseen määrittelyyn

pitää kiinnittää enemmän huomiota. Näin luultavasti tapahtuukin, sillä kiinnostus koira-avusteista työskentelyä kohtaan kasvaa jatkuvasti, mikä taas luultavimmin lisää tutkimuksen määrää. Koemme myös, että toiminnan kriittinen tarkastelu rajoituksineen ja ongelmakohtineen olisi tärkeää. Sekä koiran että ihmisen etua ajatellen olisi hyvä tuoda lisää huomiota näille aiheille, jotta koira-avusteista työskentelyä voitaisiin kehittää eettisemmäksi ja turvallisemmaksi. Yhteiset ohjeet ja suuntaviivat tukisivat tätä kehitystä. Jatkossa olisi aiheellista tutkia lastensuojelun työntekijöiden kokemuksia koira-avusteisesta työskentelystä lastensuojelussa. Monessa lastensuojeluyksikössä vierailee säännöllisesti koiria, mutta toiminta ei ole ehkä saanut ansaitsemaansa näkyvyyttä ja arvostusta.

Opinnäytetyöprosessimme on ollut pitkä ja raskas, mutta antoisa. Työmme edetessä huomasimme oman kiinnostuksemme kasvavan aihetta kohtaan ja tulemme varmasti tulevaisuudessa hyödyntämään aiheesta saamaamme tietoa työssämme. Koronapandemiasta johtuen opinnäytetyöprosessimme hidastui ja hankaloitui. Prosessin viivästyessä mahdollisuutemme saada opinnäytetyöohjausta väheni, ja päädyimme lopulta toteuttamaan opinnäytetyön alusta loppuun lähestulkoon itsenäisesti. Koronasta huolimatta saimme onneksi kuitenkin toteutettua haastattelut fyysisesti samassa tilassa, emmekä joutuneet turvautumaan etäyhteyksiin. Haluamme kiittää Palmukoti Kannelmäkeä, että saimme toteuttaa opinnäytetyömme yhteistyössä heidän kanssaan. Lisäksi haluamme osoittaa erityiskiitokset koirillemme, Nuuskulle ja Norille, jotka ovat poikkeuksetta olleet työskentelyssämme mukana ja rauhoittaneet stressaavissa tilanteissa läsnäolollaan.

Lähteet

Ahonen, L. 2013. Koirat kasvun ja kehityksen tukena koulussa. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. painos, toim. Ikäheimo, Kaija. Helsinki: Solution Models House. 184–194.

Albright, Julie D. & Fine, Aubrey H. & Ng, Zenithson Y. & Peralta, Jose M. 2019. Out Ethical and Moral Responsibility: Ensuring the Welfare of Therapy Animals. Handbook on animal assisted therapy. 175-177.

Ammattieettiset ohjeet. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. <<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/>>. Viitattu 20.12.2021.

Animal Humane Society 2021. The Five Freedoms for animals. <<https://www.animalhumanesociety.org/health/five-freedoms-animals>>. Viitattu 25.11.2021

Balluerka, Nekane & Muela, Alexander & Amiano, Nora, Caldentey, Miquel A. 2014. Influence of animal-assisted therapy (AAT) on the attachment representations of youth in residential care. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740914001571?casa_token=QPq-88bjrcwAAAAA:-wW6YG_fQx2z0XSkw_s8B3WDFnjeQARhIT-LQzUbXeh50SKvtxQ_0BZAGG1Rve7MZUYFynVbQ1Ko>. Viitattu 20.12.2021.

Beck, Alan & Rowan, A. 1994. The Health Benefits of Human-Animal Interaction. 85-89. <<https://doi.org/10.2752/089279394787001916>>. Viitattu 21.12.2021.

Beck, Alan M. & Fine, Aubrey H. (toim.) 2015. Understanding Our Kinship with Animals: Input for Health Care Professionals Interested in the Human-Animal Bond. The Conceptualization of Animal-Human Bond: The Foundation for Understanding Animal Assisted Interventions. Teoksessa Handbook on Animal-Assisted Therapy. Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions. 4. painos. Academic Press.

Beetz, Andrea & Enders-Slegers, Marie-Jose & Hedinger, Karin & Jegatheesan, Brinda & Turner, Dennis 2019. Animal-Assisted Interventions With in an International Perspective: Trend, Research, and Practices. Handbook on Animal Assisted Therapy. 473-474.

Brandenburg, Jim 1995. Veljemme susi. Unohdettu lupaus. Suom. Ari Alhola. Helsinki: Gummerus. (Alkuteos Brother Wolf: A Forgotten Promise julkaistu vuonna 1993)

Cobb, S. 1976. Social support as a moderator of life stress. Psychosomatic Medicine - julkaisu. 38. 300-314.

Ehkäisevä lastensuojelu. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Päivitetty 14.4.2021. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>>. Viitattu 20.12.2021

Eklund, K., Janhunen, Tarja 2005. Leikin ja toiminnan lapset. Teoksessa Miten käytän toiminnallisia menetelmiä. Koulutuskeskus Novus Oy. 86-92.

Elintavat ja ravitseminen. Liikunnan terveyshyödyt. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 8.4.2020. <<https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitseminen/liikunta/liikunnan-terveyshyodyt>>. Viitattu 11.11.2021.

Eläinsuojelulaki 247/1996. Annettu Helsingissä 4.4.1996. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960247>>. Viitattu 14.12.2021.

Familiar. Palmukoti Kannelmäki. <<https://familiar.fi/toimipaikat/palmukoti-kannelmaki>>. Viitattu 20.12.2021.

Garrity, T. F., Stallones, L., Marx, M. B. & Johnson, T. P. 1989. Pet ownership and attachment as supportive factors in the health of the elderly.

Haapaniemi, Rauno, Jantunen, Timo 2013. Avaimia kouluviihtyvyyteen. Iloa kouluun. 218. Opettajan ääni -julkaisu. PS-kustannus. 218.

Haapasaari, Maarit & Yli-Viikari, Anja 2013. Eläinavusteinen työskentely ja Green Care. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. painos, toim. Ikäheimo, Kaija. Helsinki: Solution Models House. 99–10.

Hart, Lynette A. & Yamamoto, Mariko 2015. Recruiting Psychosocial Health Effects of Animals for Families and Communities: Transition to Practice. Effects of Social Supports on Loneliness and Depression. Teoksessa Handbook on Animal-Assisted Therapy. Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions. 4. painos. Academic Press. 56–60.

Hart, Lynette 1995. Dogs as human companions: a Review of The Relationship. Teoksessa Serpell, James. The Domestic Dog. Cambridge: The Press Syndicate of the University of Cambridge.

Hasselkus, Betty R. 2002. The Meaning of Everyday Occupation. Slack Incorporated.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, Susanna & Lavikainen, Ville. Sattumuksia vai suunnitelmallisuutta? Selvitys sijaishuollon laadusta. Lastensuojelun keskusliitto. <<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Sattumuksia-vai-suunnitelmallisuutta.pdf>>. Viitattu 16.11.2021

Huostaanotto. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Päivitetty 23.6.2020. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto>>. Viitattu 20.12.2021.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2013. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <<https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>>. Viitattu 12.10.2021.

Hännänheiluttajat. Koirapäiväkoti. <<https://www.hannanheiluttajat.fi/>>. Viitattu 10.11.2021.

Ikäheimo, Kaija 2013. Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Ikäheimo, Kaija (toim.). Helsinki: Solution Models House. 5-10.

Kahilaniemi, Eeva 2016. Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Voimatassu Ky.

Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. 24-25; 57.

Kaverikoirat. Koirat. Kennelliitto. Saatavilla osoitteessa: <<https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>>. Viitattu 14.12.2020

Kihlström-Lehtonen, H. 2013. Koirat kasvatusta- ja kuntoutustyössä ry. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. painos, toim. Ikäheimo, Kaija. Helsinki: Solution Models House. 88–90.

Kihlström-Lehtonen, Heidi 2009. MINÄ JA KOIRANI. Koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/22209/URN_NBN_fi_jyu-200910203997.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 15.12.2021.

Klemettilä, Hanne 2013. Apurieläinten historiaa länsimaissa: koira, hevonen ja kissa. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. painos, toim. Ikäheimo, Kaija. Helsinki: Solution Models House. 14–20.

Koira kotona. Hanki koira. <<https://www.hankikoira.fi/koiratietoa/koira-kotona>>. Viitattu 29.12.2021.

Kotitalouksien kulutus 2020. Suomen virallinen tilasto. Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2020-04-20_tie_001_fi.html>. Viitattu 29.12.2021.

Laadullisen sosiaalitutkimuksen eettiset kysymykset 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75146/TP4-2005.pdf>>. Viitattu 26.12.2021.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Annettu Helsingissä 22.9.2000. Viitattu 14.12.2021.

Lastenkoti, nuorisokoti. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>>. Viitattu 29.12.2021.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>>. Viitattu 14.12.2021.

Lastensuojelun avohuolto. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Päivitetty 19.10.2021. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet>>. Viitattu 20.12.2021.

Lastensuojelun perusta. Lastensuojelun keskusliitto. <<https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelun-perusta/>>. Viitattu 20.12.2021

Latvala-Sillman, Päivi 2018. Luottamus on kaiken a ja o. Teoksessa Työparina koira. Sanasilta Oy. 22-24.

Laukkanen, Suvi 2013. Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeinona. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Ikäheimo, Kaija (toim.). Helsinki: Solution Models House. 30-31.

Levinson, Boris M. 1969. Pet-oriented child psychotherapy. 3. painos. Springfield: Thomas.

Lockwood, R. 1983. The influence of animals in social perception. Teoksessa McCardle P., McCune S., Griffin J.A., Esposito L., Freund L.S. 2011: Animals in our lives. Paul H. Brookes Publishing. 148.

Lorraine, E. 2014. Animal-Assisted Therapy: An Exploration of Its History, Healing Benefits, and How Skilled Nursing Facilities Can Set Up Program. <<http://www.analsoflongtermcare.com/article/animal-assisted-therapy-exploration-its-history-healing-benefits-and-how-skilled-nursing>>. Viitattu 2.2.2021,

Lundell, Kristiina 2013. Koira-avusteinen toiminta – kokemuksia ja ajatuksia (AAA). Koira-avusteisuus – kokemuksia ja ajatuksia Suomesta. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Ikäheimo, Kaija (toim.). Helsinki: Solution Models House. 64-70.

McHarg M. & Baldock C. & Heady B. & Robinson A. 1995. National People and Pets Survey. Sydney: Urban Animal Management Coalition. 34.

Meintjes, R. & Odendaal, S. J. 2003. Neurophysiological correlates of affiliative behavior between humans and dogs. Julkaisu. Veterinary Journal 165. 296-301.

Mitä on lastensuojelu? Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>>. Viitattu 20.12.2021.

Määritelmiä. Eläinavusteinen työ. Anima ry. Päivitetty 2021. <<https://www.animary.fi/elainavusteinen-tyo/maaritelmiä/>>. Viitattu 14.12.2020.

Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 9.3.2021. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>>. Viitattu 10.12.2021.

Osallisuus omassa elämässä. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-omassa-elamassa%20>>. Viitattu 10.12.2021.

Osallisuus yhteisestä hyvästä. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisesta-hyvasta%20>>. Viitattu 10.12.2021.

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisöissä-ja-vaikuttamisen-prosesseissa>>. Viitattu 10.12.2021.

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. Viitattu 10.12.2021.

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOT. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarasto/julkaisut/kvalimotv.pdf>>. Viitattu 15.12.2021.

Serpell, James A. 2015. Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective. Teoksessa Handbook on Animal-Assisted Therapy. Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions. 4. painos. Academic Press. 17.

Sinkkonen, Jari 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimuslöydöksistä käytännön sovellukseen. Duodecim. <https://www.hameenkesayliopisto.fi/wp-content/uploads/2018/09/sinkkonen_2004.pdf>. Viitattu 26.12.2021.

Sopiiko koirasi kaverikoiraksi? Kaverikoirat. Kennelliitto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat/sopiiko-koirasi-kaverikoiraksi>>. Viitattu 2.11.2021.

Suomen perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>>. Viitattu 14.12.2021.

Tietosuojalaki 1050/2018. Annettu Helsingissä 5.12.2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>>. Viitattu 14.12.2021.

Vammaispalvelujen käsikirja. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 17.8.2020. <<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammainen-henkilo-vanhempana/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen>>. Viitattu 26.12.2021

Vilka, Leena 2009. Eläinten oikeudet. Teoksessa Ihmisten eläinkirja: Muuttuva eläinkulttuuri. 1. painos, toim. Kainulainen, Pauliina & Sepänmaa, Yrjö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Vähä-Aho, Vilja 2017. Koira-avusteinen työskentely lastenkodissa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro-gradu tutkielma. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/193672/Koira-avusteinen%20tyoskentely%20lastenkodissa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>. Viitattu 19.12.2021.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Annettu Helsingissä 16.8.1991. <https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2>. Viitattu 21.12.2021.

Haastattelurunko

1. Suhde eläimiin

- Mitä pidät koirista? Entä muista eläimistä?
- Onko perheessäsä tai lähipiirissäsi ollut lemmikkejä, millaisia?
- Millaisia kokemuksia sinulla on koirista? Onko Nuusku muuttanut suhtautumistasi koiriin?
- Miten kuvailisit Nuuskua?

2. Toiminnallisuus & Osallisuus

- Mitä teette yleensä Nuuskun kanssa?
- Millä tavoin osallistut Nuuskun hoitoon, kun Nuusku on talossa?
- Saatko itse vaikuttaa, mitä ja milloin Nuuskun kanssa tehdään? Koetko, että sinua kuunnellaan?
- Miten Nuuskun läsnäolo vaikuttaa haluusi ulkoilla?
- Miten kuvailisit ajanviettoa muiden lasten kanssa, kun Nuusku on talossa? Entä ohjaajan?
- Millainen talon tunnelma on, kun Nuusku on paikalla?

3. Tunteet ja läsnäolo

- Mikä on Nuuskun läsnäolossa parasta? Miksi?
- Onko jotain, mikä ei ole niin kivaa kun Nuusku on talossa? Miksi?
- Millainen olo sinulle tulee, kun olet Nuuskun kanssa?
- Millaisissa tilanteissa toivoisit Nuuskun olevan paikalla? Miksi?
- Mitä Nuusku sinulle merkitsee?
- Mitä olet kokenut Nuuskun kanssa?
- Mitä haluaisit tehdä Nuuskun kanssa tulevaisuudessa?
- Oletko oppinut jotain uutta itsestäsi sen jälkeen, kun Nuusku on alkanut vierailla talossa? Jos olet, niin mitä?

4. Lopuksi

- Mitä haluaisit vielä kertoa?

Tutkimustiedote lapsille

TUTKIMUSTIEDOTE LAPSILLE

Tutkimustiedote: Koiran läsnäolon merkitys lastenkodissa

Vastaanottaja: Palmukoti Kannelmäen asukkaat

MOI!

Opiskelemme Metropolialla sosionomiksi ja olemme tekemässä opintojemme loppu-työtä. Haluaisimme tiedottaa, että teemme opinnäytetyötämme aiheesta Koiran läsnäolon merkitys lastensuojeluyksikössä. Tarkoituksenamme on tutkia, mitä Nuuskun läsnäolo sinulle ja talon muille lapsille merkitsee. Tutkielmaamme varten, haluaisimme haastatella sinua ja kuulla ajatuksiasi Nuuskusta ja sen kanssa olemisesta. Olisi tärkeää kuulla, mitä ajatuksia Nuuskun läsnäolo Palmukodissa juuri sinussa herättää, sillä koira on nimenomaan sinua ja muita lapsia varten ohjaajalla mukana työssä.

Haastattelut on tarkoitus nauhoittaa ja kirjoittaa vastaukset auki haastattelun jälkeen. Käsittelemme kaiken tutkimuksen aikana tuotetun tiedon luottamuksellisesti. Tutkimuksesta saadut tulokset julkaisemme siten, ettei sinun henkilöllisyytesi tule esille. Äänitetyt haastattelunauhat hävitämme tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa ilmoittamalla siitä meille. Säilytämme kirjallisen aineiston paikassa, johon ei ole pääsyä muilla kuin meillä kahdella. Haastattelujen auki kirjoittamisen yhteydessä poistamme haastatteluista yksityiskohdat, joista sinut voisi tunnistaa.

Ystävällisin terveisin,
Henni Piitulainen & Emma Moloney

Tutkimustiedote vanhemmille

TUTKIMUSTIEDOTE VANHEM- MILLE

Tutkimustiedote: Tutkielma Koiran läsnäolon merkitys lastenkodissa

Olemme sosionomiopiskelijoita Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja teemme parhaillamme opinnäytetyötämme. Tutkielmamme käsittelee koiran läsnäolon merkitystä lastensuojeluyksikössä. Perehdymme tutkielmassamme aineistoon mm. koiran ja ihmisen välisestä suhteesta sekä koiran käytöstä sosiaalialan työkentillä. Haluamme toteuttaa tutkielmamme yksikössä, jossa lapsesi asuu. Tutkielmamme kohteeksi valikoitui juuri kyseinen yksikkö, sillä yksikössä on vierailut jo 2 vuoden ajan ohjaajan koira ja haluamme tutkia, mitä tämän koiran läsnäolo tuo lastenkodin arkeen ja mitä se lapsille merkitsee. Tutkielman tavoitteena on lisätä tietoa koira-avusteisesta toiminnasta. Aihetta on tärkeä tutkia, jotta koira-avusteista työtä voidaan kehittää sekä arvioida sosiaalialan työkentillä.

Tutkimus toteutetaan haastattelututkimuksena, johon toivomme lapsesi osallistuvan. Haluaisimme kuulla lapsesi sekä muiden talon lasten ajatuksia ja kokemuksia koiran läsnäolosta lastenkodissa. Haastattelut tullaan nauhoittamaan sekä tulokset kirjataan tekstimuotoon analyysia varten. Kaikki tunnistetiedot hävitetään aineiston analyysivaiheessa. Tutkielma toteutetaan niin, ettei kenenkään henkilöllisyyttä tunnisteta. Äänitetyt haastattelut hävitämme opinnäytetyön valmistuttua. Säilytämme aineistoa paikassa, johon ulkopuolisilla ei ole pääsyä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistumisen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa, ilmoittamalla siitä meille.

Ystävällisin terveisin,
Henni Piitulainen & Emma Moloney

Suostumuslomake lapsille

SUOSTUMUSLOMAKE

Suostumus haastattelutietojen käyttöön tutkielmaa varten

Olen lukenut tutkimustiedotteen Koiran läsnäolon merkitys lastensuojeluyksikössä ja annan suostumukseni haastattelutietojen käyttämiseen opinnäytetyössä.

Olen tietoinen seuraavista asioista:

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit missä vain vaiheessa kieltäytyä tai keskeyttää haastatteluun osallistumisesi. Kerättyä aineistoa käytetään vain ja ainoastaan opinnäytetyötä varten, eikä sitä luovuteta ulkopuolisille. Haastattelut nauhoitetaan ja ne litteroidaan tekstimuotoon. Litterointi- eli tekstinkäsittelyvaiheessa tunnistetiedot poistetaan. Haastattelunauhat hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan opinnäytetyössä niin, ettei kukaan haastateltavista ei ole tunnistettavissa.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Tutkijan allekirjoitus ja nimenselvennys

Suostumuslomake vanhemmille

SUOSTUMUSLOMAKE

Suostumus haastattelutietojen käyttöön tutkielmaa varten

Olen lukenut tutkimustiedotteen Koiran läsnäolon merkitys lastensuojeluyksikössä ja annan suostumukseni lapseni tutkimukseen osallistumiseen sekä haastattelutietojen käyttämiseen opinnäytetyössä.

Olen tietoinen seuraavista asioista:

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa perustelematta, ilmoittamalla siitä tutkimuksen tekijälle. Kerättyä aineistoa käytetään vain ja ainoastaan opinnäytetyötä varten, eikä sitä luovuteta ulkopuolisille. Haastattelut nauhoitetaan ja ne litteroidaan tekstimuotoon. Haastattelunauhat hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan opinnäytetyössä niin, ettei kukaan haastateltavista ole tunnistettavissa.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Tutkijan allekirjoitus ja nimenselvennys